

Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Fikri Ürünlerin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa Göre Korunması

Protection of Intellectual Products Generated by Artificial Intelligence According to The Law No. 5846 on Intellectual and Artistic Works

Arş. Gör. Uğur KARACA^(*)
Arş. Gör. Esra KARATAŞ^(**)

Öz:

Günümüzde yapay zekâ teknolojilerinin fikri mülkiyet hukukunun konusunu oluşturulabilecek ürünler meydana getirebilecek seviyeye ulaşmasıyla yaratıcı endüstriler yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmelerden en çok etkilenen alanlardan biri haline gelmiştir. Örneğin fabl, roman, şiir yazabilen, müzikal besteleyebilen, resim yapabilen hatta bilgisayar programı üretebilen yapay zekâ teknolojileri mevcuttur.

Yaratıcı endüstrilerde yapay zekanın verimliliğine odaklanıldığından genellikle ortaya çıkan eserlerin hukuki sonuçları göz ardı edilmektedir. Ancak yapay zekânın fikri ürün yaratmadaki kapasitesi ve kabiliyeti, bu ürünlerin telif hukuku kapsamında bir eser sayılıp sayılmayacağı ve fikri mülkiyet haklarına kimin sahip olacağı sorularını gündeme getirmektedir. Bu kapsamda yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünün eser niteliğine sahip olup olmadığı; eğer bu niteliğe sahipse hak sahibinin nasıl belirleneceği, yapay zekâ taşıyan makinenin kullanıcısının mı, yapay zekâyı oluşturan programcının mı, yoksa yapay zekânın kendisinin mi eser üzerindeki fikri haklara sahip olacağı veya eser üstünde burada sayılanların ortak bir hak sahipliğinin mi kabul edileceği ya da eserin kamuya ait mi sayılacağı soruları cevaplanmalıdır.

Bu sorulara cevap verebilmek için öncelikle yapay zekâ, eser ve eser sahipliği kavramları incelenmelidir. Kavramlar açıklanırken yapay zekânın hukuki statüsü ve eserin unsurları bu bağlamda tartışılmalıdır. Ardından benimsenebilecek hukuk politikasının ve getirebilecek düzenlemelerin bu alandaki gelişmelere muhtemel etkileri de değerlendirilerek en adil sonuca nasıl ulaşılacağı tespit edilmeye çalışılmalıdır.

^(*) Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Bilişim Hukuku Anabilim Dalı.

E-posta: ukaraca@pau.edu.tr.

Orcid Id: 0000-0002-6076-0787.

^(**) Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

E-posta: esra.karatas@kocaeli.edu.tr.

Orcid Id: 0000-0002-8657-6718.

Hakem denetiminden geçmiştir.

Makale Gönderim Tarihi: 30.03.2022

Makale Kabul Tarihi: 12.05.2022

Makale Kabul Tarihi: 17.03.2022.

Anahtar Kelimeler:

Yapay Zekâ, Eser, Eser Sahipliği, Yapay Zekânın Hukuki Statüsü, Eserin Korunması.

Abstract:

Today, with artificial intelligence technologies have reached a level where they can produce various intellectual properties that can be the subjects of intellectual property law, creative industries have become one of the areas that have been affected the most by developments in artificial intelligence technologies. For instance, there are artificial intelligence technologies that can write fables, novels, poems, compose musicals, paint, and even develop computer programmes.

As the efficiency of artificial intelligence is focused on in creative industries, legal outcomes of the created properties are generally overlooked. However, the capacity and ability of artificial intelligence in creating intellectual properties bring up the questions of whether these properties can be considered as works within the scope of the copyright law and who would have the intellectual property rights. In this regard, the questions that should be answered are as follows: Does the property created by artificial intelligence have the qualification of a work, if so, how will the right-owner be determined, will the rights pertain to the user of the artificial intelligence-supported machine, the developer of the artificial intelligence, or the artificial intelligence itself, will joint right ownership be accepted by all of them mentioned above or will the work be considered as public property?

To answer the questions written above, firstly the concepts of artificial intelligence and authorship should be examined. The legal status of artificial intelligence and the elements of the work should be discussed in this context while explaining the concepts. Afterward, it should be tried to determine how to reach the fairest conclusion by evaluating possible effects of the policy of the law that can be adopted and potential regulations.

Keywords:

Artificial Intelligence, Property, Authorship, Legal Status Of Artificial Intelligence, Protection of Property

GİRİŞ

Yapay zekâ gün geçtikçe yaşamın her alanına daha çok nüfuz etmektedir. Savunma¹, ticaret², sağlık³ gibi alanlar başta olmak üzere hemen her alanda insanlar

¹ Savunma sanayilerinin büyük fonlar ayırdığı Lethal Autonomous Weapons Systems (LAWS) alanında yaşanan gelişmeler hakkında detaylı bilgi için bkz. Lethal AWS, *What are lethal autonomous weapons?*, <https://autonomousweapons.org/> (erişim tarihi: 06.05.2022).

² Elektronik ticarete sıklıkla kullanılmaya başlanan dijital asistanlar yapay zekâ teknolojilerinin bu alanda kullanımına örnek olarak verilebilir. Mesela, Amazon'un Alexa adlı sanal asistanı, kullanıcılarıyla sözel iletişim kurarak sipariş vermelerine imkân tanımaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Amazon, *Alexa features* <https://www.amazon.com/b?ie=UTF8&node=21576558011> (erişim tarihi: 06.05.2022).

³ IBM tarafından geliştirilen ve kanser hastalığının teşhisinde yüksek başarı gösteren Watson hakkında detaylı bilgi için bkz. WIRED, *IBM Watson is ready to take on the cybercriminals*, <https://www.wired.co.uk/article/ibm-watson-artificial-intelligence> (erişim tarihi: 06.05.2022).

tarafından gerçekleştirilen işleri daha iyi başarımlı düzeyinde gerçekleştirebilecek yapay zekâya sahip makineler ortaya çıkmakta veya bu konularda çalışmalar yürütülmektedir. Yapay zekâ teknolojilerinin en büyük gelişim gösterdiği alanlardan birisi de hiç şüphesiz fikri mülkiyettir. Öyle ki günümüzde resim çizebilen⁴, beste yapabilen⁵, şiir yazabilen⁶ yapay zekâ örnekleriyle karşılaşmak olağan hale gelmiştir.

Yapay zekâ teknolojileri kullanılarak meydana getirilen fikri ürünlerin gün geçtikçe yaygınlaşması bu ürünlerin telif hukuku kapsamında korunup korunmayacağına, korunacaksa bu korumanın hangi esaslara tabi olacağına dair çok önemli bir tartışmaya sebep olmaktadır. Bu kapsamda yapay zekâ tarafından meydana getirilen fikri ürünlerin eser niteliğinin bulunup bulunmadığı, eser niteliğinin kabul edilmesi halinde eser sahipliğinin nasıl belirleneceği, mevcut düzenlemeler kapsamında bir çözüm getirilip getirilemeyeceği gibi soruların cevaplanması gerekmektedir.

Çalışmamızın ilk bölümünde genel olarak yapay zekâ kavramından ne anlaşılması gerektiği kısaca açıklanacak ve doktrinde yapılan ayrımlar bağlamında yapay zekâ türleri incelenecektir. Ardından ikinci bölümde başta inceleme konumuz olmak üzere birçok alanda ciddi tartışmalara neden olan yapay zekânın hukuki statüsü ele alınacaktır. Üçüncü bölümde eser ve eser sahipliği kavramları açıklanarak çalışmamız açısından önem taşıyan hususiyet üzerinde durulacaktır. Son bölümde ise yapay zekânın eser sahipliği konusunda öne sürülen görüşler de dikkate alınarak hukukumuzdaki mevcut düzenlemelere göre bir değerlendirme yapılacak ve karşılaşılabilecek muhtemel sorunlara çözüm önerileri getirilecektir.

I. YAPAY ZEKA KAVRAMI

A. Yapay Zekânın Tanımı

Yapay zekâ kavramı olarak⁷ ilk defa 1956 yılında Dartmouth Koleji'nde düzenlenmek istenen Yapay Zekâ Yaz Araştırma Projesi kapsamında⁸ John

⁴ Aşağıda açıklanacak olan The Next Rembrandt örnek olarak verilebilir.

⁵ Sony'nin Flow Machine adlı yazılımı tarafından bestelenen Daddy's Car şarkısı hakkında detaylı bilgi için bkz. Flow Machines, *Daddy's Car A Song Composed by Artificial Intelligence Created to Sound Like The Beatles*, 22.09.2016, <https://www.flow-machines.com/history/press/daddys-car-song-composed-artificial-intelligence-created-sound-like-beatles/> (erişim tarihi: 06.05.2022).

⁶ Google'ın Stanford ve Massachusetts üniversiteleriyle birlikte geliştirdiği şiir yazan yapay zekâ teknolojilerine ilişkin Cornell Üniversitesi'nin açık bilimsel makale arşivinde yayınlanan çalışma için bkz. Cornell University, *Generating Sentences from a Continuous Space*, 19.11.2015, <https://arxiv.org/pdf/1511.06349.pdf> (erişim tarihi: 06.05.2022).

⁷ “Mevcut amaç dahilinde yapay zekâ problemi; bir makinenin, eğer bir insan böyle davranıyorsa zeki denebilecek şekillerde davranmasını sağlamak olarak kabul edilecektir” denilmek suretiyle yapay zekâ kavramı tanımlanmaya çalışılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. John McCarthy/ Marvin L. Minsky/ Nathaniel Rochester/ Claude E. Shannon, *A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*, 1955, <http://www-formal.stanford.edu/jmc/history/dartmouth/dartmouth.html> (erişim tarihi: 13.03.2022), s. 5.

⁸ Kavram projesi düzenleyenler tarafından, düşünen bilgisayar üretmek için yapacakları

McCarthy ve arkadaşları tarafından ortaya atılmıştır. Ancak yapay zekâ hakkındaki tasavvurlara antik çağlarda dahi rastlanabilmektedir. Örneğin ilkçağ Yunan filozoflarından Aristoteles, Politika adlı kitabında günlük işlerde otomasyondan faydalanılmasını, işlerin bu şekilde görülmesini düşlemiştir⁹. Ancak bu tasavvurların hayata geçirilmesi için yapılan çalışmalara 19. yüzyılda başlayabilmektedir.

Bilgisayar biliminin ve yapay zekânın kurucusu kabul edilen Alan Turing, Felsefe dergisi Mind'in (Zihin) 1 Ekim 1950 tarihli 236. sayısında yayınlanan "Hesaplama Makineleri ve Zekâ" başlıklı makalesinde makinelerin düşünebileceğini ileri sürerek yapay zekâ fikrinin temellerini ortaya atmıştır¹⁰. Bu makalede düşünebilen yapay zekâyâ sahip makinelerin başarıyla geçmesi gereken, literatürde Turing testi olarak bilinen bir oyun geliştirmiştir. Buna göre "sorgucu" adı verilen bir insan, A ve B adında iki oyuncu ile sadece yazışarak bunlardan hangisinin insan olduğunu tespit etmeye çalışacak, insan taklidi yaparak değerlendiriciyi insan olduğuna ikna eden makine testi geçmiş sayılacak ve yapay zekâyâ sahip olduğu kabul edilecektir¹¹. Yapay zekânın Turing ile başlayan gelişim süreci birkaç yapay zekâ kışının¹² ardından günümüzde fikri ürünler üretebilecek seviyeye ulaşmıştır. Bunlardan en bilineni Hollandalı ressam Rembrandt van Rijn'in vefatından dört yüzyıl sonra 5 Nisan 2016 tarihinde, yapay zekâ programı tarafından Rembrandt'in sanatsal özelliğini taşıyan yepyeni bir tablo çizilmesidir¹³. Yine Open AI şirketi tarafından geliştirilen Üretken Ön İşlemeli Dönüştürücü 3 (Generative Pre-trained Transformer 3) ise şiir yazabilmekte, metin çevirebilmektedir¹⁴. Kaldı ki diğer alanlarda çok büyük ilerlemeler kaydedilmiş ve yapay zekâyâ du-

---

çalışmalara kaynak sağlamak amacıyla 2 Eylül 1995 yılında Rockefeller vakfına yapılan resmi başvuruda ilk defa kullanılmıştır. Bkz. Cem Say, 50 Soruda Yapay Zekâ, Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2. Basım, İstanbul, 2021, s. 85-86.

⁹ Aristoteles, Politika, (çev. M. Tuncay), İstanbul, Remzi Kitabevi, 1993, s. 64.

¹⁰ ABBOTT Ryan Benjamin, *The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and the Law*, Cambridge University Press, Guilford, 2020, s. 82; Say, s.83; RUSSELL, Stuart J. / NORVIG, Peter: *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, New Jersey, 2021, Pearson Series, s.3; Alan M. Turing, *Computing Machinery and Intelligence*, Mind, Cilt: 59, Sayı: 236, Yıl: 1950, s. 433- 460.

¹¹ Turing, s. 436.

¹² Yapay zekâ teknolojilerinin gelişiminin yavaşladığı ve bu alandaki yatırımların azaldığı durgunluk dönemleri literatürde yapay zekânın kışı olarak adlandırılmakta olup bu dönemlere ve yapay zekânın tarihsel gelişine ilişkin detaylı bilgi için bkz. Nils J. Nilsson, *The Quest for Artificial Intelligence: A History of Ideas and Achievements*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, s. 345-409; Say, s. 86- 92.

¹³ Makine öğrenmesi tekniğiyle yaklaşık 350 eser üzerinde eğitilen program; sakalı olan, beyaz yakası bulunan siyah kıyafetler ve şapka giymiş, 30-40 yaşlarında ve sağa bakan beyaz bir erkeğin portresini yapma komutuyla çalıştırılmış ve Rembrandt'in portrelerindeki kişilere benzemeyen yeni bir portre ortaya koymuştur. Detaylı bilgi için bkz. H. Kadir Yılmaztekin, *Yapay Zekânın Eser Sahipliği*, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 62- 63; The Next Rembrandt, <https://www.nextrembrandt.com/>, (erişim tarihi: 13.03.2022).

¹⁴ OpenAI, 11. 06.2020, GPT-3, <https://openai.com/blog/openai-api/>, (erişim tarihi: 13.03.2022).

yulan ilgiyi arttırmıştır. Örnekleme gerekirse International Business Machines (IBM) bilişim teknolojisi şirketinin geliştirmiş olduğu “Deep Blue” isimli bilgisayarın, dünya satranç şampiyonu Garry Kasparov’u 11 Mayıs 1997’de satranç oyununda mağlup etmesi kamuoyunda çok büyük bir yankı uyandırmıştır¹⁵. Yapay zekâ alanına toplumun ilgisini çeken bir diğer olay ise aynı yılın Ekim ayında Suudi Arabistan’ın Riyad kentinde düzenlenen Gelecek Yatırım Toplantısında (Future Investment Initiative), Hong Kong merkezli Hanson Robotics şirketi tarafından üretilmiş olan ve toplantının katılımcılarından biri olan robot Sophia’ya Suudi Arabistan vatandaşlığı verildiği açıklanmasıdır¹⁶.

Kavramın ilk ortaya atılmasından bu yana çok uzun yıllar geçmiş ve hatırı sayılır bir ilerleme kaydedilmiş olmasına rağmen yapay zekânın genel geçer bir tanımı bulunmamaktadır. McCharty, yapay zekâyı insan zekâsının karakteri olan işlemleri gerçekleştirebilen makineler olarak tanımlamaktadır¹⁷. Yine doktrinde zekânın yazılım veya tümleşik yongalarla taklit edilmesi¹⁸, makineleri zeki hale getirmeye adanmış bir etkinlik¹⁹ gibi çeşitli yapay zekâ tanımlamaları yapılmaktadır²⁰. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) ise yapay zekâyı “*insan zekâsının gerekli olduğu düşünülen görevleri sınırlı veya hiç insan müdahalesi olmadan yerine getirebilecek makineler ve sistemler geliştirmeyi amaçlayan bilgisayar bilimi disiplini*” olarak tanımlamaktadır²¹. Yine doktrinde insanca

¹⁵ Abbott, s. 115; Nillson, s. 591; Başak Bak, *Medenî Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 35, Yıl: 2018, s. 213; European Commission, *Trends and Developments of Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework*, 25.11.2020, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en> (erişim tarihi: 06.05.2022). s. 34.

¹⁶ Sivrikaya, a.g.m, s. 1254; Pagallo, a.g.m, s. 4051; Abbot, a.g.e, s. 59; Semih Yünlü, *Current Developments on Artificial Intelligence and Liability for Robot Caused Damages*, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 1, 2019, s. 192; Detaylı bilgi için bkz. <https://www.dw.com/en/saudi-arabia-grants-citizenship-to-robot-sophia/a-41150856> (erişim tarihi: 13.03.2022). Ancak vatandaşlık açıklaması bir pazarlama projesi olmaktan öteye geçememiş Sophia resmi olarak vatandaş olamamıştır. Detaylı bilgi için bkz. Burçak Ünsal, *Yapay Zekâ, Robotlar, Hukuki Düzenlemeler*, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 93, Sayı: 4, 2019, s. 69 vd.

¹⁷ John Mccarthy, *What is Artificial Intelligence?*, 2007, <http://jmc.stanford.edu/articles/whatsai.html> (erişim tarihi: 13.03.2022), s. 1.

¹⁸ Çetin Elmas, *Yapay Zekâ Uygulamaları*, İstanbul, 2018, s. 25; Gülçin Büyüközkan Feyzioğlu, *Dijitalleşen Dünyada Yapay Zekâ*, Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ, Editörler: E. Eylem Aksoy Retornaz/ Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul, 2021, s. 2.

¹⁹ Nilsson, s. 13.

²⁰ Literatürdeki farklı yapay zekâ tanımlamaları için bkz. Yılmaztekin, s. 48- 54; Sinan Sami Akkurt, *Yapay Zekânın Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt: 0, Sayı: 13, Yıl: 2019, s. 41-43.

²¹ World Intellectual Property Organization, *Revised Issues Paper on Intellectual Property Policy and Artificial Intelligence*, 21.05.2020, https://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=499504 (erişim tarihi: 13.03.2022), s. 3.

düşünme, insanca davranma, rasyonel düşünme ve rasyonel davranma olarak dört farklı yaklaşıma göre yapay zekânın tanımının yapılabileceği de ileri sürülmektedir²².

Yapaya zekâyı kavramının anlaşılabilmesi için öncelikle kavramı oluşturan “yapay” ve “zekâ” kavramlarından ne anlaşılması gerektiği ortaya konulmalıdır. Zekâ sözlükte “*İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlayış, dirayet, zeyreklik, feraset*” olarak tanımlanırken yapay kavramı “*doğadaki örneklerine benzetilerek insan eliyle yapılmış veya üretilmiş, yapma, suni, doğal karşıtı*” olarak tanımlanmaktadır²³. Yaptığımız açıklamalar göz önüne alındığında; yapay zekâyı insanlar tarafından yapıldığında belirli bir zekâ gerektiren işleri taklit yoluyla gerçekleştirebilen makineler olarak tanımlayabiliriz²⁴.

Yapay zekâ kavramı sıklıkla makine öğrenmesi ve makine öğrenmesinin bir alt dalını oluşturan derin öğrenme ile karıştırılmaktadır. Makine öğrenmesi, bir bilgisayarın zeki olması için programlanması ve çevresinden öğrenerek zaman içinde performansını artırması üzerine inşa edilmiş bir yapay zekâ modeli olup gözetimli, gözetimsiz ve pekiştirmeli öğrenme olarak üçe ayrılmaktadır²⁵. Gözetimli öğrenmede girdi ve çıktılarının belirli olduğu veri kümesi üzerinden öğrenme söz konusuyken, gözetimsiz öğrenmede etiketlenmemiş veriler arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmaktadır²⁶. Pekiştirmeli öğrenme yönteminde ise elde edilen çıktıyı, verilen girdiye karşılık iyi ya da kötü şeklinde değerlendirilerek ödül-ceza metoduyla öğrenme gerçekleştirilmektedir²⁷. Derin öğrenme ise insan beyninin yapısı ve fonksiyonundan esinlenerek oluşturulan yapay sinir ağlarının kullanılmasına dayanan bir makine öğrenmesi tekniği olarak tanımlanabilir²⁸.

²² Oğuz Gökhan Yılmaz, *Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı- Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek mi?*, Adalet Dergisi, Sayı: 66, Yıl: 2021, s. 382; Russel/Norvig, s. 1- 2.

²³ Büyük Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, (erişim tarihi: 13.03.2022).

²⁴ Seda Kara Kılıçarslan, *Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar*, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Sayı: 2, Yıl: 2019, s. 365; Bak, s. 12; Mustafa Zorlu, *Yapay Zekâ ve Telif Hakkı*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:142, Yıl: 2019, s. 308.

²⁵ Büyüközkcan Feyzioğlu, s. 6; Akkurt, s. 42; Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, *Yapay Zekânın Buluşlarının Patentlenmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:11, 2018, s. 589.

²⁶ Ethem Alpaydın, *Machine Learning: The New AI*, The MIT Press, Massachusetts, 2016, 225; Alan, s. 26.

²⁷ Yılmaztekin, s. 56; Alpaydın, s. 128.

²⁸ Mesut Serdar Çekin, *Yapay Zekâ Teknolojilerinin Hukuki İşlem Teorisine Etkileri*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 15; Erman Benli / Gayenur Şenel, *Yapay Zekâ ve Haksız Fiil Hukuku*, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı: 2, s. 302.

B. Yapay Zekâ Türleri

Yapay zekâ türleri gruplandırılırken doktrinde iki farklı temel sınıflandırma yöntemi kabul edilmektedir. Zayıf (dar) ve güçlü yapay zekâ olmak üzere ikili bir ayırım benimseyen ilk yöntemeye göre; zayıf yapay zekâ insan zekâsı gerektiren bir takım iş ve işlemleri önceden programlandığı şekilde gerçekleştirebilen yapay zekâ türü olup mevcut yapay zekâ teknolojilerinin birçoğu bu kapsamda kalmaktadır²⁹. Güçlü yapay zekâ ise insana benzer şekilde düşünebilen, bağımsız olarak seçimlerini yapabilen ve çevresiyle etkileşimde bulunabilen bir makineyi ifade etmektedir³⁰.

İkinci yöntemeye göre ise en basitten en gelişmiş olana doğru dört farklı çeşit yapay zekâ türü söz konusudur. IBM Şirketi'nin Deep Blue adlı yapay zekâsında olduğu gibi tek bir alanda uzmanlaşarak, o alanla ilgili çevreyi algılayan ve tepki veren tür, tepki veren (reactive) yapay zekâ olarak adlandırılmaktadır³¹. İkinci tür olan sınırlı hafızaya sahip yapay zekâ (limited memory capacity) ise edindiği bilgi ve becerileri kullanarak uygun kararlar alabilmesine, bu kararları düzgün bir biçimde uygulayabilmesine imkân tanıyan sınırlı bir hafızaya sahiptir ve bu sayede öngörülen şekilde amacını gerçekleştirebilmektedir³². Siri gibi kişisel dijital asistanlar ve Microsoft Tay gibi chatbotlar bu türe örnek gösterilmektedir³³. Üçüncü tür yapay zekâ ise genellikle bilim kurgu filmlerinde görüldüğü gibi insanların duygularını ve düşüncelerini anlamlandırma ve insanlarla sosyal etkileşim kurabilme kapasitesine sahip olan yapay zekâları kapsamakta olup zihin teorisi (theory of mind) olarak adlandırılmaktadır³⁴. Son tür ise kendi varlığının farkında olan yapay zekâ (self-aware) olarak adlandırılmak olup en gelişmiş yapay zekâ seviyesini ifade etmektedir. Kendi varlığının farkında olan yapay zekâ sadece insan duygularını ve düşüncelerini anlamakla kalmayıp başkalarının duygularını öngörebilecek, önsözlerle ve bilince sahip olduğundan soyut çıkarımlar yapabilecektir³⁵. Ex Machina filmindeki Ava karakteri kendi varlığının farkında olan yapay zekâyâ örnek olarak gösterilebilir³⁶.

²⁹ Kadir Berk Kapancı, *Özel Hukuk Perspektifinden Bir Değerlendirme: Yapay Zekâ ve Haksız Fiil Sorumluluğu*, Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ, Editörler: E. Eylem Aksoy Retornaz/ Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul, 2021, s. 130; Benli/Şenel, s. 304; Çağlar Ersoy, *Robotlar, Yapay Zekâ ve Hukuk*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 30.

³⁰ Armağan Ebru Bozkurt Yüksel / Başak Bak, *Yapay Zekâ, Fütürist Hukuk*, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018, s. 9; Yılıyaer Abudureyimu, *Karşılaştırmalı Örnekler Üzerinden Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması*, Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul, 2021, s. 36.

³¹ Yılıyaer, s. 37; İbrahim Berat Nemetlu, *Yapay Zekânın Patent Hukukuna Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, 2021, s. 18.

³² Kapancı, s. 132; Bozkurt Yüksel, s. 591; Nemetlu, s. 15.

³³ Benli / Şenel, s. 305; Bak, s. 213.

³⁴ Bozkurt Yüksel/ Bak, s. 10; Yılmaztekin, s. 59.

³⁵ Nemetlu, s. 17; Yılıyaer, s. 38.

³⁶ Bozkurt Yüksel, s. 592; Bak, s. 214; Yılıyaer, s. 38.

II. YAPAY ZEKANIN KİŞİLİĞİ SORUNSALI

Yapay zekânın hukuki statüsünün tespit edilmesi çalışma konumuzu oluşturan yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlerin eser niteliğinde olup olmadığı ve bu ürünler üzerindeki hak sahipliğinin nasıl belirleneceği konusunda çok büyük bir öneme sahiptir. Özellikle yapay zekânın hukuk sistemi içerisinde bir hak öznesi olarak mı yoksa hakkın konusunu oluşturan nesne olarak mı konumlandırılması gerektiği hususu çalışmamız bakımından çözülmesi gereken bir ön sorun niteliğindedir.

A. Yapay Zekânın Malvarlığı Niteliğinde Görüşü

Bu görüşe göre hukuk düzenince sadece insanlara ve belirli niteliklere sahip kişi ve mal topluluklarına sınırlı sayıda kişilik tanınmış olup yapay zekâ ancak bir malvarlığı/eşya statüsünde olabilecektir³⁷. Yine yapay zekâyâ ilişkin uyumsuzluklar, kullanım alanlarına özgü olarak getirilecek çözümlerle sonuca kavuşturulabilecek olması nedeniyle de kişilik tanınmasına gerek yoktur³⁸. Belirtmek gerekir ki yapay zekânın özünü oluşturan yapay zekâ algoritmalarının kullanılmasıyla oluşturulan bilgisayar programının FSEK kapsamında bir ilim ve edebiyat eseri olarak korunacaktır³⁹.

Yapay zekânın malvarlığı niteliğinde olduğunu savunan yazarlardan bir kısmı eşya statüsünün kabul edilmesinin gerektiğini ifade etmektedir. Türk Medeni Kanunu'nda eşya kavramı tanımlanmamış olmakla birlikte, öğretide üzerinde hukuki ve fiili hakimiyet kurulabilen ekonomik bir değer taşıyan, kişilik değeri oluşturmeyen cismani varlıklar olarak tanımlanmaktadır⁴⁰. Belirtmek gerekir ki eşya kavramı ekonomik, sosyal ve hukuki değer yargıları nedeniyle zaman içinde değişebilen bir kavramdır⁴¹.

³⁷ Büşra Kaynak Balta, *5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Eser Kavramı ve Yapay Zekâ Ürünleri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2020, s. 79; Ersoy, s. 85; Thomas Perennou, *State-of-the art on legal issues, Ethicaa Ethics and Autonomous Agents*, 2014, <https://ethicaa.greyc.fr/media/files/ethicaa.delivvable.1.pdf> (erişim tarihi:24.03.2022) s. 10.

³⁸ Kara Kılıçarslan, s. 378; Perennou, s. 10.

³⁹ Osman Gazi Güçlütürk/ Rifat Cankat, *Yapay Zekâ ile Oluşturulan Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği Meselesi*, Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ, Editörler: E. Eylem Aksoy Retornaz/ Osman Gazi Güçlütürk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 199; Coşkun Gönen, *Eser, Eserin Korunma Koşulları ve Bilgisayar Programlarının Eser Niteliği*, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 21, Yıl:2010, s. 47-50; Yapay Zekâ'nın bilgisayar programı olarak korunması hususundaki tartışmalar için bkz. Onur Sarı, *Yapay Zekânın Türk Fikri Mülkiyet Hukukuna Göre Korunması*, İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 2020, s. 66-80.

⁴⁰ Osman Gökhan Antalya, *Eşya Hukuku*, Legal Yayınevi, Cilt:1, İstanbul, 2017, s. 16; M. Kemal Oğuzman / Özer Selçil/ Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017, s. 8.

⁴¹ Rona Serozan, *Medeni Hukuk Genel Bölümler Kişiler Hukuku*, İstanbul, 2020, s. 203.

Yapay zekâya eşya statüsü verilmesi, yapay zekânın sıradan bir eşya olmadığı, üreticileri tarafından bile öngörülemeyen birtakım zararlara neden olabileceği, fikri ürünler meydana getirebilecek seviyeye ulaşmış örneklerinin bulunması nedeniyle klasik eşya hukuku kurallarına göre değerlendirilmesinin yerinde olmayacağı ifade edilmektedir⁴². Yapay zekânın eşya niteliğinde olduğu görüşü mevcut hukuki düzenlemeler bakımından kabul edilebilir olsa da yapay zekâ teknolojilerinin geldiği aşama göz önüne alındığında ihtiyaçları karşılamak konusunda yetersiz kalacaktır⁴³.

Yapay zekânın bir tür malvarlığı değeri olarak kabul edilmesi gerektiğinden yola çıkan diğer görüş ise köle statüsünün benimsenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bu görüş taraftarlarına göre yapay zekâ basit bir eşya olmamakla birlikte hiçbir zaman insan olmayı başaramayacak olup üreticilerinin sahip olduğu malvarlığı konumundan öteye geçemeyecektir. Ancak salt bir malvarlığı olarak görülemeyecek olan yapay zekâya köle statüsü tanınarak sahibinin adına ve hesabına işlem yapmasına imkân tanınarak sorunların çözüme kavuşturulabileceği savunulmaktadır⁴⁴. Bu görüşün temelinde yapay zekânın kendisini imal eden insanların kölesi sayılması gerektiği düşüncesi bulunmaktadır⁴⁵. Bu görüş, çağ dışı bir kurum olan köleliğin kaldırılması için verilen mücadeleleri yok sayacağı ve yapay zekâya ilişkin uyuşmazlıklara çözüm getiremeyeceği gerekçesiyle eleştirilmektedir⁴⁶.

B. Yapay Zekâya Kişilik Tanınması

Hukuki kişilik tarih boyunca yer ve zamana göre değişiklik göstermiştir. Çünkü, kişi kavramı doğal bir kavram değil tamamen hukuki bir kavram olup hangi varlıkların kişi sayılacağı hukuk düzenince belirlenmektedir⁴⁷. Bu bağlamda kişiliğin şekli yönüne ağırlık verilerek yapay zekâya kişilik tanınabileceği söylenebilirse de kişi kavramının insan olma ve insana faydalı olma esasına dayanan maddi içeriği nedeniyle hukukun sadece insanlar arasındaki düzenin korunması-

⁴² Cemil Güner, *Yapay Zekânın Verdiği Zarardan Doğan Sözleşme Dışı Sorumluluğa Uygulanacak Hukuk, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt: 0, Sayı: 15, Yıl: 2020, s. 238; Bak, s. 217-218.

⁴³ Kapancı, s. 142; Zorluel, s. 341-342.

⁴⁴ Benli / Şenel, s. 313; Kaynak Balta, s. 81; Zorluel, s. 343.

⁴⁵ Güner, 239; Lawrence B. Solum, *Legal Personhood of Artificial Intelligence*, North Carolina Law Review, Cilt:70, Sayı: 4, 1992, s. 1277; Lock'un insanın kendi emeğinin ürünleri üzerinde ahlaki değerlere oturan bir mülkiyet hakkı iddiası bulunduğu ilişkin yaklaşımı hakkında detaylı bilgi için bkz. John Locke, *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme: Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni, Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme*, (çev. F. Bakırcı), 2. Basım, Ebabil Yayınları, Ankara, 2012, s. 23-38.

⁴⁶ Ersoy, s. 95; Akkurt, s. 45.

⁴⁷ Jale Akipek / Turgut Akıntürk / Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku*, Cilt: 1, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013, s. 229; Mustafa Dural / Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku – Kişiler Hukuku*, Cilt: 2, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018, s. 5.

na yarayacak varlıklara kişilik tanıdığı gerçeği göz ardı edilmemelidir⁴⁸. Kişi kavramını haklara ve borçlara sahip olabilen varlıkları ifade etmekte olup hak öznesi olarak hukuk dünyasında yer alabilmek için kişiliğe sahip olmak gerekmektedir⁴⁹. Modern hukuk sistemleri gerçek kişi ve tüzel kişi olmak üzere iki farklı kişilik türü benimsemiştir. Gerçek kişi insanları ifade ederken kanunda öngörülen niteliklere sahip insan veya mal toplulukları ise tüzel kişi olarak adlandırılmaktadır.

Yapay zekâya kişilik tanınmasını savunan görüşlerden ilki üst düzey otonomiye sahip olan güçlü yapay zekâları göz önüne alarak bilince ve düşünme yeteneğine sahip bir varlığa gerçek kişi statüsü tanınması gerektiğini savunmaktadır⁵⁰. Yapay zekâya gerçek kişi benzeri bir statü tanınması için temel değerlendirme kriterlerinin neler olacağı ve bu kriterin ispatının nasıl yapılacağı belirsiz olması, mevcut durumda yapay zekânın iradeye sahip olup olamayacağının belirsiz olması nedeniyle bu görüş eleştirilmektedir⁵¹. Yine kişiliğin başlangıcı ve sona erme anının nasıl belirleneceği, hangi şartların değerlendirmeye esas olacağı, değerlendirmenin kim tarafından yapılacağı ve gerektiğinde kişi olarak tanınan yapay zekâyı ortadan kaldırma yetkisinin kime ait olacağı konularında belirsizlik olması, bu durumun felsefi ve etik tartışmalara yol açması nedeniyle yapay zekâya gerçek kişi statüsü tanınmasının isabetli olmayacağı doktrinde ifade edilmektedir⁵².

Kişilik tanınması hususunda benimsenen ikinci yaklaşım ise yapay zekânın tüzel kişi statüsünde kabul edilmesidir. Tüzel kişi kavramı belirli bir amaç için bir araya gelmiş ve hukuk düzenince kendilerine hak sahibi olma ve borç altına girebilme imkânı tanınmış olan kişi ve mal topluluklarını ifade etmektedir⁵³. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere tüzel kişiler alanında sınırlı sayı ve tipe bağlılık ilkesi geçerli olup tüzel kişi statüsü kazanmasına olanak verilen türler dışında yeni veya karma bir tüzel kişilik meydana getirilemez⁵⁴. Bu görüşteki yazarlar tüzel kişinin zaten hukuk düzenince tanınan insan dışındaki bir varlık olması nedeniyle yapay zekâya kişilik tanınması hususunda akla daha yatkın olduğunu ve yapay zekâ ile onu meydana getiren ya da kullanan kişi arasındaki ilişkinin bir

⁴⁸ Selin Çetin, *Yapay Zekâ ve Hukuk ile ilgili Güncel Tartışmalar, Yapay Zekâ Çağında Hukuk*, İstanbul, Ankara ve İzmir Baroları Çalıştay Raporu, 2019, s. 53-54; Dural/ Ögüz, s. 6.

⁴⁹ Serozan, s. 415; Latinceye kişi anlamına gelen “persona” kelimesinin önceleri aktörlerin sahneye çıkmak için taktıkları maskeyi ifade ettiği; zamanla bu kavramın varlıkların hukuk düzeninde rol alabilmek için kişi maskesine sahip olması gerektiğini ifade etmek için kullanılır hale geldiği yönünde bkz. Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 21; Akipek/ Akıntürk / Ateş, s. 230.

⁵⁰ Kapancı, s. 149; Kara Kılıçarslan, s. 379.

⁵¹ Ersoy, s. 92; Kapancı, s. 149-150.

⁵² Kapancı, s. 151; Ersoy, s. 92.

⁵³ Dural/ Ögüz, s. 209

⁵⁴ Serozan, s. 500; Dural/ Ögüz, s. 221-213.

tüzel kişi ile onun yönetim organını oluşturan gerçek kişi arasındaki ilişkiye benzetilebileceğini ileri sürmektedir⁵⁵. Yapay zekâyâ tüzel kişilik tanınması ile mahkemeler nezdinde taraf sıfatına, bağımsız bir mal varlığına, sözleşme ehliyetine sahip olması; sicile kaydolması sayesinde denetim imkanının sağlanması, tabi olacağı kuralların önceden belirlenebilmesi gibi faydalar sağlayacağı ileri sürülmektedir⁵⁶. Ancak tüzel kişilerin onu oluşturan insanların iradesiyle yönetilirken yapay zekânın bağımsız karar alıp uygulayabileceği bu nedenle tüzel kişi statüsü tanınmasının uygun olmayacağı gerekçesiyle bu görüş eleştirilmektedir⁵⁷.

Yapay zekâyâ kişilik tanınması hususunda savunulan üçüncü görüş ise elektronik kişilik tanınmasıdır. Yapay zekâyâ elektronik kişilik tanınması görüşü Avrupa Parlamentosu Hukuk İşleri Komisyonu tarafından yayınlanan 27 Ocak 2017 tarihli Robotikler Hakkında Medenî Hukuk Kuralları Tavsiye Raporu'nda (Report with Recommendations to The Commission on Civil Law Rules on Robotics) ortaya atılmıştır⁵⁸. Raporda gerçek ve tüzel kişi kavramlarından farklı olarak yapay zekâ için kişi ile eşya arasında kalan kendine özgü bir statü öngörülmüştür⁵⁹. Raporda elektronik kişiliğe sahip olan yapay zekâların bir sicile kaydedilmesi, yapay zekânın davranışıyla üçüncü kişilere verdiği zararlarda ayrı bir sorumluluk sebebi yaratılması ve zararların tazmini için sürece dahil olan bütün paydaşların katkıda bulunacakları zorunlu bir sigorta sisteminin kurulması öngörülmüştür⁶⁰. Avrupa Parlamentosunun elektronik kişi tavsiyesi farklı alanlarda çalışan uzmanlar tarafından açık mektupla; teknik açıdan en gelişmiş robotların bile yeteneklerinin abartılmasının; robotların tahmin edilemezlik ve öğrenme özelliklerinin tam olarak anlaşılmasının ve bilim-kurgu kültürü tarafından çarpıtılmış bir robot fikrinin ürünü olması gerekçesiyle eleştirilmiştir⁶¹. Nitekim Avrupa Parlamentosu, 02.10.2020 tarihli Yapay Zekâ Teknolojilerinin Geliştirilmesi için Fikri

⁵⁵ Bak, s. 219; Emre Bayamloğlu, *Akıllı Yazılımlar ve Hukuki Statüsü: Yapay Zekâ ve Kişilik Üzerine Bir Deneme*, Uğur Alacakaptan'a Armağan, İstanbul 2008, s. 139.

⁵⁶ Bayamloğlu, s. 139.

⁵⁷ Zafer Zeytin / Eray Gençay, *Hukuk ve Yapay Zekâ: E-Kişi, Mali Sorumluluk ve Bir Hukuk Uygulaması*, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, Cilt: 1, Sayı: 1, s. 47; Bu farklılığın göz önüne alınarak yapay zekâyâ farklı bir tüzel kişilik tanınabileceği yönünde bkz. Simon Chesterman, *Artificial Intelligence and the Limits of Legal Personality*, International & Comparative Law Quarterly, Cilt: 69, Sayı: 4, Yıl: 2020, s. 830

⁵⁸ European Parliament, *Recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics* (2015/2013(INL)) 27.01.2017, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-20170005_EN.html, (erişim tarihi: 06.03.2022).

⁵⁹ Akkurt, s. 47; Kara Kılıçarslan, s. 380.

⁶⁰ European Parliament, *Recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics* (2015/2013(INL)) 27.01.2017, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-20170005_EN.html, (erişim tarihi: 06.03.2022), s. 8- 11.

⁶¹ Robotics Open Letter, *Open Letter to the European Commission: Artificial Intelligence and Robotics*, 2017, <http://www.robotics-openletter.eu/>, (erişim tarihi: 06.03.2022).

Mülkiyet Haklarına Dair Raporunda (Report On Intellectual Property Rights for The Development of Artificial Intelligence Technologies) insanların eser meydana getirmesini teşvik etmeyi olumsuzluk etkileyebileceğinden bahisle yapay zekâya kişilik tanınmasını uygun olmayacağını belirtmiştir⁶².

III. ESER VE ESER SAHİPLİĞİ KAVRAMI

A. Eser Kavramı

Eser kavramını, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK)⁶³ m.1/B-a’da hem fikri ürünün eser sayılabilmesi için gerekli şartları hem de eser türlerini belirttikçe açıklamıştır. Kanuna göre, “*Eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini, ifade eder*”⁶⁴. Bu tanım Bern Sözleşmesine paralel olarak hazırlanmıştır⁶⁵.

Eser, kanunda açıkça tanımlanmamış olup kavramın tanımının yapılması ve kapsamının belirlenmesi hususu doktrin ve içtihatlarla bırakılmıştır. Çalışmamız açısından arz ettiği öneme binaen kısaca eser kavramının irdelenmesi zaruridir. Doktrinde genellikle Kanundaki düzenleme doğrultusunda bir fikri ürünün eser sayılabilmesi için zaruri olan şartlar belirlenerek kavramı tanımlama yoluna gidilmiştir⁶⁶. Bir şeyin eser sayılabilmesi için şu dört unsuru taşıması zaruridir. Ön-

⁶² European Parliament, *Report On Intellectual Property Rights for The Development of Artificial Intelligence Technologies*, (2020/2015(INI)), 02.10.2020, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0176_EN.pdf, (erişim tarihi: 06.03.2022), s. 9.

⁶³ 5846 Sayılı Kanun, RG T. 13.12.1951, S. 7981. Çalışmamızın devamında Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) “kanun” olarak adlandırılacaktır.

⁶⁴ Mustafa Ateş, *Fikri Hukukta Eser*, 1.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 27; İlhami Güneş, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 3.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s.59; Nuşin Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972, s.38; İlhan Öztrak, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*, 1. Baskı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1971, s.15; Şafak N. Erel, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 3. bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s.33; Duygun Yarsuvat, *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları*, 2. Baskı, Güryay Matbaacılık, İstanbul, 1984, s. 50-51.

⁶⁵ Halil Arslanlı, *Fikri Hukuk Dersleri II*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1954, s. 10, Yarsuvat, s. 51; Erel, s. 37. Bern Sözleşmesi m.2: “*Edebiyat ve Sanat Eserleri*” *deyimi, ifade şekli ne olursa olsun, edebiyat, bilim ve sanat alanındaki kitaplar, dergiler ve diğer yazılar; konferanslar, nutuklar, vaazlar ve benzer nitelikteki diğer eserler; dramatik eserler veya dramatik-müzik eserleri; koreografik eserler ve pandomima gösterileri; sözlü veya sözsüz müzikal kompozisyonları, sinema tekniğine benzer bir yöntemle ifade edilen sinematografik eserler; çizim, sulu ve yağlı boya resim, mimarlık, heykeltıraşlık, oymacılık ve taş basma eserler; fotoğraf tekniğine benzer bir yöntemle ifade edilen fotoğraf eserleri; uygulamalı sanat eserleri; resimlendirmeler, haritalar, planlar, krokiler ve coğrafya, topografya, mimari veya bilimsel üç boyutlu eserler gibi bütün ürünleri içerecektir*”.

⁶⁶ Erel, s. 33, Yarsuvat, s. 50-51; Öztrak, s. 15; Ayiter s. 38-39; Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004, s. 97.

celikli olarak eser, sahibinin hususiyetini taşımalıdır ve fikri çaba ürünü olmalıdır. Ardından kanunda düzenlenmiş eser türlerinden birine girmelidir ve son olarak cismani varlığı olan maddi şey üzerinde somutlaşmış olmalıdır⁶⁷. Doktrinde ve içtihatla hususiyet sübjektif şart, Kanunda öngörülen bir eser türü içine dahil olup somutlaşma ise objektif şart olarak adlandırılmaktadır⁶⁸.

Yapay zekanın eser sahipliği meselesinin anlaşılabilirliği için hususiyet kavramının iyice özümsemesi gerekir. Çünkü yapay zekanın meydana getirdiği ürünlerin hususiyeti haiz olabilmesi için gerçek kişiye özgü bir fikri çaba ürünü olması gerekmektedir. Buradan eser sahipliği kavramının yalnızca gerçek kişiye ait olması üzerinde durularak yapay zekanın eser sahipliği sorunu tartışılmaktadır. Hususiyet, eseri sahibi ile eser arasındaki manevi bağı ortaya koymaktadır. Eser, sahibinin orijinalitesini yansıtmaktadır. Burada orijinaliteyi mutlak ve bağıntılı olmak üzere ayırma tabi tutabiliriz. Bir eserin herhangi bir başka eserle bağlantısının olmadığı, tek ve biricik olduğu durumda mutlak orijinalite söz konusudur. Eğer eser, önceki tarihli başka bir eserin alıntılanmasıyla oluşturulmuş ise bağıntılı orijinalite söz konusudur ki işleme eserlerdeki hususiyeti yansıtmaktadır. Hususiyet hem içerikte hem de şekilde olmalıdır. Eser gruplarına göre hususiyet kavramı da değişiklik arz etmektedir. Örneğin, güzel sanatlarda özgünlük, eserin bizzat eser sahibinin kişisel olarak eseri yaratmasında doğar⁶⁹. Yargı kararlarında hususiyetin sıradan olmamayı ve belli bir düzeyi bulunmak kaydıyla yaratıcılığı gerekli kıldığı ifade edilmektedir⁷⁰. Tekinalp'e göre hususiyet kavramı anlatımda aranmalıdır. Burada kastedilen eser sahibinin üst düzey, yeni yahut deha harikası eserler meydana getirmesi olmayıp eserin, eser sahibinin kişisel yaratıcılığını iç-

⁶⁷ AB Komisyonu'nun 25 Kasım 2020 tarihinde yayınladığı raporunda da eser sayılabilmek için benzer şartlar aranmıştır. Bkz. European Commission, *Trends and Developments of Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework*, 25.11.2020, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en> (erişim tarihi: 06.05.2022).

⁶⁸ Bazı yazarlar doktrinde objektif ve sübjektif şart ayırımına yer vermektedir. Sübjektif şart, eserin eser sahibinin hususiyetini taşımasıdır. Objektif şart ise, somutlaşmasıdır. Erel, s.26., Arzu Genç Arıdemir, *Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003, s. 15. Erel ise esasa ilişkin şart ve şekle ilişkin şart olarak ikili bir ayırım yapmaktadır. Burada esasa ilişkin şart eserin hususiyet taşıması iken şekle ilişkin şart somutlaşmadır. Bkz. Erel, s. 27-30.

⁶⁹ Yarsuvat, s. 53-54; Tekinalp, s. 100; Ayrıntılı bilgi için bkz. Ayiter, s. 40-42.

⁷⁰ “..5846 sayılı FSEK ile getirilen eser tanımının yorumuna ilişkin Yargıtay uygulaması (Yargıtay 11.HD. 27.05.2005 tarih ve 8577/5602 sayılı kararı), öğretilde öne sürülen görüşler ve ülkemizin taraf olduğu Bern Sözleşmesi ve TRIPS ile çelişmemektedir. ‘Hususiyet’ sıradan olmamayı ve belli bir düzeyi bulunmak kaydıyla yaratıcılığı gerekli kılar. Dolayısıyla, mahkemenin açıklanan bu yorumundan yola çıkılarak, eserle ilgili özel ve teknik bir bilgiyi gerektiren bir uyuşmazlığın hâkimin hukuki bilgisi ile çözümlenebileceği sonucuna da varılamaz”. Yargıtay 11. HD, 2006/934 E., 2007/4555 K., K.T. 13.03.2007, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2006-934-k-2007-4555-t-13-03-200>, (erişim tarihi: 22.03.2022)

ren, öznel olan, sanatsal kişiliğini yansıtan ve eser sahibinin mührü olan bir yaratım sonucu meydana gelmesidir. Eser sahibinin hususiyeti eserin türüne göre belirlenmektedir bu nedenle hususiyet için tek bir ölçüt vermek mümkün değildir⁷¹.

Kanunda düzenlenen ikinci unsur ise fikri ürünün, tahdidi olarak sayılmış olan eser türlerinden birine dahil olmasıdır. (FSEK m.1/B-a) Eser türleri dörde ayrılmaktadır. İlim ve edebiyat eserleri (m.2), musiki eserleri (m.3), güzel sanat eserleri (m.4) ve sinema eserleridir (m.5). Kanun eser türlerini sınırlı sayı ilkesine göre düzenlemeyi tercih ederken türlerin altında sayılmış olan eserleri örnekseyici olarak belirtmiştir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle bilgisayar ortamında meydana gelen yeni eser türleri de ortaya çıkmaktadır bu nedenle kanunun alt sayımları örnekleyici şekilde ifade etmesi, kanunun çağı yakalaması bakımından kolaylaştırıcı bir işlev görecektir. Eser türlerinin sınırlı sayım olarak belirtilmesi ise alt türlere girmeyen yeni bir eser grubu meydana geldiğinde kanunda değişikliği zaruri hale getireceğinden kanımızca eser türlerinde yer alan sınırlı sayım çağın yeniliklerini yakalamamızı önleyici ve yerinde olmayan bir düzenleme içermektedir. Yapay zekâ, multimedya, NFT (Non- fungible token) gibi yeni meydana gelen teknolojik gelişmeler bu sınırlı sayımın nakıslığından olumsuz olarak etkilenmiştir.

Eser, gerçek kişinin fikri çabasının ürünü olmalıdır. Tekinalp'e göre günümüzdeki teknolojik gelişmeler sonucu mekaniğin oluşturmuş olduğu ürünler eser değildir⁷². Eserin, türüne özgü şekilde somutlaşmış olması gerekmektedir. Şekle bürünmemiş olan düşünce fikri hukukta korunmayacaktır. Örneğin, bir ressam limon bahçelerini anlatan bir resim çizmek istediğini arkadaşına anlatmış olsun, ressamın salt bu düşüncesi korunmayacaktır. Burada ressamın yapmış olduğu açıklama onun güzel sanat eseri kapsamında hususiyetini içermemektedir.

Bir fikri ürünün eser olarak koruma altına alınabilmesi için taşınması gereken unsurları saydıktan sonra kısaca eser türlerine değineceğiz. Kanunda ilk olarak ilim ve edebiyat eserleri düzenlenmektedir. İlim ve edebiyat eserlerini kanun koyucu üç başlık altında saymaktadır⁷³. Bunlardan ilki, herhangi bir şekilde dil ve

⁷¹ Barış Gözübüyük, *Yapay Zekanın Meydana Getirdiği Fikri Ürünlerle İlişkin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Kırıkale Hukuk Mecmuası, Sayı: 1, Yıl: 2021, s. 63; Tekinalp, s. 99-101. Tekinalp, Ayiter'in aksine eserdeki hususiyet için orijinallik ve özgü olma kavramını baz almamaktadır. Tekinalp'e göre eseri özgü olmasını beklemek, bir ürünün eser sayılmasının kapsamını çok daraltacaktır ve korumayı güçleştirecektir. Özgü olmak başarıya hâstır diyerek üst düzey bir eser meydana getirmenin aranmadığını, vasat düzeyde olmamasının, belirli bir düzeyini olmasının hususiyet taşınması için yeterli olduğunu belirterek hususiyet kavramının ne dar ne de geniş algılanmaması gerektiğini ileri sürmektedir. Aynı yönde bkz. Yalçın Tosun, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, 1. Baskı, 12 Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 30.

⁷² Tekinalp, s. 105-106.

⁷³ FSEK m.2: "İlim ve edebiyat eserleri şunlardır: 1. (Değişik: 7/6/1995 - 4110/1 m.) Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar

yazı ile ifade olunan eserler, her biçim altında ifade bulan bilgisayar programları ile bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımlarıdır. Bilgisayar programlarının donanımına yüklenmesi gereken işletim sistemleri de eser kapsamında yer alır⁷⁴.

İkincisi; her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, pandomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleridir. Bu gruptaki eserlerin en belirgin özelliği ise sözsüz olarak fikirlerin dışa yansımalarıdır. Burada sözsüz sahne eserlerinin koreografik olarak tespiti de korunmaktadır. Bu eserlerin sergilenmesinde kullanılan müzik de korunmaktadır. Herhangi bir özelliği ve hususiyeti olmayan gelişigüzel yapılan hareketlerin ilim ve edebi eser niteliği bulunmamaktadır⁷⁵.

Son grup ise bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi nitelikteki fotoğraf eserleri, her türden haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya, topografya ve mimari maketler, tasarımlar ve projeler ile endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleridir. Kanun ilim ve edebiyat eserlerinden son kategoriye belirlerken “*bedii vasfı bulunmayan*” ifadesini kullanmıştır. Bedii vasfını içeren fotoğraflar, resimler, maketler ve sair sayım kapsamındaki eserler hususiyet taşıması kaydıyla güzel sanat eserleri kapsamında yer almaktadır⁷⁶.

Kanun m. 3’te musiki eserlerini düzenlemektedir. “*Musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir*”. Burada sözsüz musiki eserleri olarak kast edilen eserler bestelerdir. Sözlü musiki eserlerde ise bestenin yanında ayrıca güfte de koruma altına alınmıştır. Musiki eserleri melodi, harmoni ve ritim olmak

---

programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları, 2. (Değişik: 1/11/1983 - 2936/1 m.) Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, Pandomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri 3. (Değişik: 7/6/1995 - 4110/1 m.) Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri. (Ek: 7/6/1995 - 4110/1 m.) Arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmazlar”.

⁷⁴ Tekinalp, s. 110. Aksi görüş için bkz. Güneş, s. 81. Bu konuda Danıştay’ın video oyunlarının bilgisayar programı kapsamında değil de sinema eserleri kapsamında korunması gerektiği yönündeki görüşünü içeren kararı için bkz. Güneş., s. 82-83.

⁷⁵ Yarsuvat, s. 58-59; Ayiter, s. 51; Erel., s. 42. Rakıslar, bir bütünü oluşturan tekrarlanabilir hareketlerin bir düzen dahilinde sergilenmesiyle oluşmaktadır. Burada korunan yazılı olmayan tekrarlanabilir hareketler bütünüdür, dansın icra edilmesi değildir. Koreografi ise, dans hareketlerinin, dans düzeninin ve kompozisyonunun işaretlerle ifade edilmesidir. Pandomima, jest ve mimiklerle duygu ve düşüncelerin anlatılmasıdır. Kanun ikinci gruptaki sayımların sonunda “ve buna benzer sözsüz sahne eserleri” kavramını kullanmıştır. Bkz. Tekinalp, s. 111-113; Yarsuvat, s. 58-59.

⁷⁶ Arslanlı, s. 20; Tekinalp, s. 114. FSEK m.2 son fıkrada “*ara yüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler*” eser sayılmamıştır.

üzere üç unsurdan oluşur⁷⁷. Yargıtay, kararlarında ayrıca melodinin korunması gerektiğini kabul etmektedir⁷⁸. Müzik eserlerinde, eser sahibinin hususiyeti, seslerin birbirini izlemesinde ve bu ses dizisinin bağlanışında ve ritminde kendini göstermektedir. Müzik eserlerinde içerik ve şekil birbirleriyle sıkı ilişki içerisinde. Hususiyetin tespitinde içerik ve şekil ayırımına bakılmaksızın sadece seslerin birbirini izlemesi, birbirine bağlanması ve düzenlenmesindeki özgünlük dikkate alınmalıdır⁷⁹.

Kanun 4. maddesinde güzel sanat eserlerini düzenlemektedir⁸⁰. Kanun koyucu geniş kapsamlı bir sayım yapmıştır. Burada en önemli unsur fikri ürünlerin bedii vasfını taşıması gerekliliğidir. Bedii vasıftan kasıt latif, hoş, gözü gönlü okşayan, beğenilen ve güzel bulundurandır. Güzel sanat eserinin tek bir parça halinde olmasına da gerek yoktur, birden fazla parçanın oluşturduğu estetik görünüşün kendisi de bir eserdir⁸¹. Eserin yaratılma amacı ne olursa olsun bedii vasfı olan her eser güzel sanat eserleri kapsamında himaye edilecektir⁸².

Son olarak düzenlenmiş olan eser türü ise sinema eserleridir. Sinema eseri için yönetmen ve senaryonun mevcudiyeti gerekmektedir. Sessiz filmler de bulunduğu için özgün müzik ve diyalog zaruri değildir. Televizyon programları

⁷⁷ Yarsuvat, s. 61-63. Melodinin tek başına koruma altına alınmayacağı yönünde aksi görüşü Hirsch savunmaktadır. Yarsuvat ve Erel, Arslanlı ile aynı görüşte olup melodinin tek başına korunabileceğini savunmaktadır. Her iki görüşü de uzlaştıran üçüncü görüşün savunucusu ise Hamide Topçuoğlu'dur.

⁷⁸ *Sözlü ve sözsüz musiki eserler; 5846 sayılı FSEK'in 3. maddesinde koruma altına alınmış bağımsız bir eser türüdür. Sözlü musiki eserlerde, güfte ve beste aynı eserde birleşse bile, sahipleri ayrı ayrı korunur. Bir bestede koruma konusu olan müziğin biçimi (yapı ve ritim) değil, ona hususiyet katan melodisidir (Ü.Tekinalp, FMH, s.123). Diğer eserlerde olduğu gibi, musiki eserlerinde de korumanın ön şartı sahibinin hususiyetini yansıtmasıdır. Bu bağlamda anonim musiki eserleri belirli bir sanatçının hususiyetini yansıtmadığı için, eser musiki eser niteliğinde olsa bile hukuken korunmaz. Bununla birlikte bir anonim eserin işlenmesi suretiyle ondan hususiyet içeren yeni bir eser elde edilmesi mümkündür. Bir musiki eserinin biçim yönünden halk müziği, sanat müziği veya pop müziği niteliğinde olması veya o ritimleri taşıması korumanın kapsamının belirlenmesinde rol oynamaz.* Yargıtay 11. HD 2018/1856 E., 2019/6815 K., 05.11.2019 K.T. (erişim tarihi: 22.03.2022)

⁷⁹ Gürsel Öngören, *Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Müzik Eserleri*, 1. Baskı, Legal Kitabevi, İstanbul, 2010, s. 20-26.

⁸⁰ FSEK m.4: "Güzel sanat eserleri, estetik değere sahip olan; 1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi, 2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar, 3. Mimarlık eserleri, 4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları, 5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar, 6. Grafik eserler, 7. Karikatür eserleri, 8. Her türlü tipllemelerdir. Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez".

⁸¹ Ayiter, s. 54-55; Erel, s. 47.

⁸² Arslanlı, s. 23; Öztrak, s. 26.

hususiyeti içermesi kaydıyla sinema eseri sayılabilecektir. Fikri ürün, Kanunda sayılan sinema eseri gruplarının birinde yer almalıdır (m.5). İlk grupta “*her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler*” yer almaktadır. Bu grupta sinema eserleri genelde ticari amaç gütmazler. İkinci grupta ise, “*sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir*“ yer almaktadır. Bu gruptaki eserler sinema filmleri örneğinde olduğu gibi genelde ticari amaçlıdır⁸³.

Çalışmamızda eser başlığı altında son olarak incelenecek husus ise işlenme ve derleme eserlerdir. Kanun m. 1/B-c’de işlenme eserin, m.1/B-d’de derleme eserin tanımını ve unsurlarını belirtirken, m.6 ise işlenme ve derleme eser kapsamına giren eser kategorilerini saymaktadır⁸⁴. İşlenme eserlerde, önceden meydana getirilmiş olan bir esere bağımlı olan, asıl eserin özelliklerini yansıtmamasının yanında işleyenin de hususiyetini taşıyan yeni bir eser söz konusudur⁸⁵. Başka bir deyişle işlenme eserler çifte hususiyet taşımaktadır⁸⁶. İşlenme eserde, asıl eserin

⁸³ Tekinalp, s. 118-119; Erel, s. 51. FSEK m.5: “*Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir*”.

⁸⁴ FSEK m.1/B-c: “*İşlenme eser: Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini, ifade eder*”.

FSEK m.1/B-d: “*Derleme eser: Özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eseri, ifade eder*”

FSEK m.6: “*Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve aşağıda başlıcaları yazılı fikir ve sanat mahsulleri işlenmez: 1. Tercümele; 2. Roman, hikaye, şiir ve tiyatro piyesi gibi eserlerden birinin bu sayılan nevilerden bir başkasına çevrilmesi; 3. Musiki, güzel sanatlar, ilim ve edebiyat eserlerinin film haline sokulması veya filime alınmaya ve radyo ve televizyon ile yayıma müsait bir şekilde sokulması; 4. Musiki aranjman ve tertipleri; 5. Güzel sanat eserlerinin bir şekilden diğer şekillere sokulması; 6. Bir eser sahibinin bütün veya aynı cinsten olan eserlerinin külliyat haline konulması; 7. Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi; 8. Henüz yayımlanmamış olan bir eserin ilmi araştırma ve çalışma neticesinde yayımlanmaya elverişli hale getirilmesi (İlmi bir araştırma ve çalışma mahsulü olmayan alelade transkripsiyonlarla faksimileler bundan müstesnadır.); 9. Başkasına ait bir eserin izah veya şerhi yahut kısaltılması. 10. (Ek: 7/6/1995 - 4110/3 m.) Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması; 11. (Ek: 7/6/1995 - 4110/3 m.) Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki veri tabanları (Ancak, burada sağlanan koruma, veri tabanı içinde bulunan veri ve materyalin korunması için genişletilemez) (2) İstifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve İşleyenin hususiyetini taşıyan işlenmeler; bu kanuna göre eser sayılır”.*

⁸⁵ Yarsuvat, s. 69; Öztrak, s. 31-32.

⁸⁶ Ayiter, s. 66-67.

özellikleri korunmalı, asıl eser ile olan ilgi açıkça belirtilmeli ve eser işleyenin hususiyetini taşımalıdır. İşlenme eser asıl eseri muhafaza etmeli ve asıl eseri yansıtmalıdır⁸⁷.

Derleme eserlerde, sahibinin hususiyeti söz konusu değildir, asıl eserden yararlanma ve asıl esere bağlı olma şartı da yer almamaktadır. Burada belirleyici olan unsur “*düşünce yaratıcılığı sonucu*” eserin meydana gelmesidir. Örneğin, veri tabanları derleme eserlerdendir⁸⁸. Yargıtay ve ihtisas mahkemesi kararlarına göre belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler de derleme eserler kapsamındadır.

B. Eser Sahipliği Kavramı

Kanun m.1/B-b bendi eser sahibini “*Eseri meydana getiren kişi*” şeklinde tanımlanmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere sahiplik eseri meydana getirme sonucu kazanılan bir sıfattır. Erel’e göre, eser sahibi, yaratıcı gücünün özelliğini meydana getirdiği fikri ürününe yansıtan şahıstır⁸⁹. Ateş’e göre, bir eseri, fikri faaliyeti neticesinde ortaya çıkaran kişiye eser sahibi denir⁹⁰. Hususiyeti haiz olan fikri ürünün meydana getirilmesiyle buna bağlı mali ve manevi haklar doğacaktır. Eserin yaratılması hukuki bir fiil, maddi bir eylemdir. Bu nedenle eser sahibinin, bu sıfatı haiz olup haklardan yararlanabilmesi için fiil ehliyeti aranmamaktadır. Bir eserin meydana getirilmesinde eser sahibine katkı sağlayan/yardım eden kişilerin eser üzerinde sahiplik sıfatı bulunmamaktadır⁹¹.

Eser, tek bir kişi tarafından meydana getirilebileceği gibi birden fazla kişi tarafından da meydana getirilmiş olabilir. Çalışmamızda öncelikli olarak tek başına eser sahipliği anlatılacak olup ardından birlikte eser sahipliği kavramı alt başlıkları ile birlikte irdelenecektir.

Kanun m.8/I’e göre, *bir eserin sahibi, onu meydana getirendir*. Kanun bu tanımı ile Alman hukukunda da benimsenen “*yaratma gerçeği ilkesi*”ni vurgulamıştır. Eseri sadece gerçek kişiler meydana getirebilecektir. Tüzel kişiler eser

⁸⁷ Öztrak, s. 33-34. İşlenme eserde, asıl eser ile bağlantısının açıkça gösterilmesi hususunda FSEK m.15/2’de kanun koyucu ayrıca bir düzenleme ihdas etmiştir. Bu düzenleme şu şekildedir: “*Bir güzel sanat eserinden çoğaltma ile elde edilen kopyalarla bir işlenmenin aslı veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde asıl eser sahibinin ad veya alametinin, kararlaştırılan veya adet olan şekilde belirtilmesi ve vücuda getirilen eserin bir kopya veya işlenme olduğunun açıkça gösterilmesi şarttır*”.

⁸⁸ Tekinalp, s. 124. Aksi görüş için bkz. Ateş, *Fikri Hukukta Eser*, s. 32. Ateş, derleme eserlerin de işlenme eserler gibi öncelikle hususiyet taşıması gerektiğini belirtmektedir.

⁸⁹ Erel, s. 69; Benzer görüş için bkz. Gül Okutan Nilsson, *Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Tüzel Kişinin Eser Sahipliği Sorunu*, Prof. Dr. Uğur Alacakaptan’a Armağan Cilt II, İstanbul, 2008, s. 484.

⁹⁰ Mustafa Ateş, *Fikri Hukukta Eser Sahipliği*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 13.

⁹¹ Arslanlı, s. 62-63; Tekinalp, s. 138.

sahibi olamazlar sadece mali hakları iktisap edebilirler. Nitekim 4110 Sayılı Kanun’la getirilen değişikliklere göre eseri meydana getiren gerçek kişiler dışındaki şahıslar (tüzel kişi, işveren) eser sahibi sayılmayacak olup sadece eser üzerindeki mali hakları iktisap edebilirler nitekim bu husus m. 18 ile düzenleme altına alınmıştır⁹².

Kanun m. 8/II’ye göre, “*Bir işlenmenin ve derlemenin sahibi, asıl eser sahibinin hakları mahfuz kalmak şartıyla onu işleyendir*”. İşlenme eser meydana getirildikten sonra işlenme eser üzerindeki eser sahipliğinden doğan haklar asıl eser sahibinin izin verdiği ölçüde kullanılabilir⁹³.

Çalışmamızın buraya kadar olan kısmında tek başına eser sahipliği kavramı izah edilmeye çalışılmıştır. Ancak eser birden fazla kişinin fikri çabası sonucu da meydana getirilebilmektedir. Birden çok şahsın fikri çabası sonucu meydana gelen eserler ya oluşturuldukları andan itibaren ayrılmaz bir bütün teşkil ederler ya da birbirinden bağımsız olan ayrı ayrı eserler meydana getirildikten sonra sahiplerinin iradeleriyle bir araya getirilerek bir bütün oluşturulur ve böylece yeni bir eser meydana getirilir⁹⁴. Birlikte eser sahipliği iştirak ve müşterek eser sahipliği olmak üzere kanunda iki ayrı başlık altında düzenlenmiştir.

Birden fazla kimsenin bir araya gelerek vücuda getirmiş oldukları eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa eser sahibi, eseri meydana getiren kişilerin birliği olup burada iştirak halinde eser sahipliği söz konusudur. (m.10/I) Kanun lafzında yer alan “*ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa*” ifadesiyle kastedilen hususiyetin ayrılmazlığıdır. İştirak halinde eser sahipliğinde birliğin meydana gelmesi birden fazla kimsenin iştirak halinde çalışmaya dair rızalarının varlığını şart kılar⁹⁵. Burada dikkat etmemiz gereken husus eserin içerisinde yer alan her bir parçanın tek

⁹² Erel, s. 69-70; Güneş, s. 109; Ateş, *Fikri Hukukta Eser*, s. 39; Güneş, s. 109. Kanun m.18/II c. 1’e göre aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça memur, hizmetli ve işçilerin işlerini yerine getirirken meydana getirdikleri eserlerde çalıştırılan veya tayin edilen şahıslar eser sahibidir ancak mali hakları kullanma yetkisi çalıştıran veya tayin eden kişilerde olacaktır. Burada eser işin görülmesi sırasında ve işe ilişkin olarak meydana getirilmelidir. Ancak işin mahiyeti gereği yahut aralarında yapılmış olan sözleşmede aksi kararlaştırılmış olabilir. Bu durumda mali hakları kullanma yetkisi de eser sahibi olan memur, hizmetli veya işçiye ait olacaktır. Bkz. Erel, s. 80-82; Tekinalp, s. 134-135; Öngören, s. 41. Tüzel kişiler FSEK m. 18/II c.2’ye göre, organlarını oluşturan gerçek kişilerin meydana getirmiş olduğu eserler üzerinde mali hak sahibi olacaklardır. Tüzel kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin, tüzel kişinin amaçları doğrultusunda meydana getirdikleri eserler bakımından bu hüküm söz konusudur. Eser sahibinin tüzel kişinin kuruluş amacını ve faaliyet alanını ilgilendirmeyen hususlarda meydana getirdiği eserlerde mali haklar tüzel kişiye ait olmayacak eseri meydana getiren gerçek kişiye ait olacaktır. Tüzel kişiler bakımından m.18/II, c.1 uygulanacağından taraflar arasındaki sözleşmeden ve işin mahiyetinden aksi anlaşılıyorsa bu hüküm uygulama alanı bulamayacak olup mali hakların sahibi de eser sahibi olacaktır. Bkz. Erel, s. 82-83.

⁹³ Erel, a.g.e., s. 83.

⁹⁴ Erel, s. 71; Öztan, s. 257.

⁹⁵ Arslanlı, s. 68. Aksi görüş için bkz. Ayiter, s. 100.

başına iktisaden değerlendirilme imkanına sahip olmamasıdır aksi halde iştirak halinde eser sahipliği söz konusu olamayacaktır. Eser sahipliği sıfatı tek tek şahıslara değil bu şahısların teşkil ettiği birliğe aittir⁹⁶.

Kanuna göre sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır⁹⁷ (m.8/III).

İştirak halinde eser sahiplerinden her birinin tek başına tasarruf yetkisi bulunmamaktadır, bu eser sahiplerinden biri birlikte yapılacak hukuki işleme haklı bir sebep olmaksızın rıza göstermezse bu rızanın verilmesini diğer iştirak halindeki eser sahipleri mahkemeden isteyebilir. İştirak halinde meydana getirilmiş eser üzerindeki mali haklar devredilmiş olsa dahi eser sahipleri arasındaki manevi menfaatler devam edecektir. Bu nedenle eser sahiplerinden birinin veya birkaçının ölümü halinde m. 19 uygulanacaktır⁹⁸. Belirtmek gerekir ki eserin meydana getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar birlikte eser yaratmak manasına gelmemektedir. (m.10/III)⁹⁹.

Kanuna göre iştirak halinde eser sahipliğine adi şirket hakkındaki hükümler uygulanır (m.10/II). Buna göre TBK m.620 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan adi şirket hükümleri niteliği örtüştüğü ölçüde iştirak halinde eser sahipliğinde uygulama alanı bulacaktır. İştirak halinde eser sahipleri manevi hakları diğerlerinden bağımsız olarak kullanamaz. Bütün eser sahiplerinin oybirliği ile karar vermeleri gerekir. Eser sahiplerinden herhangi biri, birlikte yapılacak bir muameleye haklı bir sebep olmaksızın belli bir tasarruf işlemine katılmamakta ısrar eder ve gerçekleşmesine müsaade etmezse, diğer malikleri mahkemeden işleme izin verilmesini dava yoluyla talep edebilecektir¹⁰⁰(m.10/II, c.2).

⁹⁶ Erel, s. 72.

⁹⁷ Güneş, s.110. Bu birliğe, Yargıtay ve Fikri ve Sınai Haklar Hukuk mahkemeleri iştirak halinde eser sahipliği hükümlerinin uygulanacağı yönünde kararlar vermektedir. Bkz. "5846 sayılı yasanın 8/III. maddesinde düzenlenmiş olduğu üzere;" *Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler; Madde uyarınca sinema eserlerinde eser sahiplerinin oluşturduğu birliğe hangi hükümlerin uygulanacağı belirtilmemiş olsa da somut olaya konu dizinin her bölümünün birbiriyle bağlantılı olması ve ayrılmaz bir bütün teşkil etmesi sebebiyle iştirak halinde eser sahipliği söz konusu olacak ve bu birliğe adi şirket hükümleri uygun düşüğü ölçüde uygulanacaktır*⁹⁷. İstanbul 1. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, 2018/396 E., 2020/45 K., K.T. 28.1.2020, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/adli-yargi-ilk-derece-mahkemeleri/istnbl-1-fikri-ve-sinai-haklarhukukmahkemesi-e-2018-396-k-2020-45-t-28-1-2020>, (erişim tarihi:21.03.2022)

⁹⁸ Arslanlı, s. 69-71.

⁹⁹ Ayiter, s. 101; Tekinalp, s. 142; Güneş, s. 116.

¹⁰⁰ Öztan, s. 263-264. Müşterek eser sahiplerinden birinin vefatı halinde durumun ne olacağını düzenleyen m. 64 hükmünün bulunmasına rağmen kanun koyucu iştirak halinde eser sahipliği için bir düzenleme getirmemiştir. Bu hususta Ayiter, kıyasen m. 64 hükmünün niteliği uygun düşüğü ölçüde iştirak halinde eser sahipliğine de uygulanması gerektiğini savunmakta olup

Kanun 9. maddesinde müşterek eser sahipliği düzenlenmiştir¹⁰¹. Hükme göre birden fazla eser sahibinin bir araya gelerek vücuda getirmiş olduğu eserin kısımlara ayrılması mümkün ise her biri meydana getirmiş olduğu kısmın sahibidir. Yani aslında müşterek eserde her bir kısım onu meydana getiren sahibinin hususiyetini taşır¹⁰². Yargıtay da müşterek eser sahipliğini tespit ederken eserin kısımlara ayrılıp ayrılmaması kıstasını baz almıştır¹⁰³.

Yargıtay kararları da bu yöndedir. Bkz. Ayiter, s. 103; Belgesay, s. 43 Aksi görüş için bkz. Evrim Atasoy, *Birlikte Eser Sahipliği Kavramı, Türlerinin Birbirleri ile Olan Benzerlikleri ve Farklılıkları*, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, Sayı: 2, Yıl: 2013, s. 39. “İştirak halinde eser sahipliğinde, eser sahiplerinden birinin ölümünün mali haklar üzerindeki etkisi FSEK md. 64 hükmüyle düzenlenmiştir. FSEK md 64 hükmü eser sahiplerinden birinin eserin tamamlanması veya alenileşmesinden önce ölümüyle, alenileştikten sonra ölümü arasında bir ayırım yapmaktadır. Somut olayda iştirak halindeki eser sahiplerinden birinin eser alenileştikten sonra ölümü söz konusu olduğundan tatbik edilecek madde hükmü FSEK 64/II. maddesidir. Anılan hüküm bu durumda hayatta kalan eser sahiplerine bir seçim hakkı tanımıştır. Bunlar isterlerse eser sahipleri birliğini mirasçılarla devam ettirir, isterlerse uygun bir bedel ödeyerek mirasçıları birlikten çıkartabilirler. Şayet eser sahipleri mirasçıları birliğe almazlarsa, ölen eser sahibinin mali hakları diğerleri arasında taksime uğrar ve mirasçılara sadece bir tazminat ödenir. Miktar üzerinde uzlaşma bunu mahkeme takdiri eder (FSEK md 64/son). Görüldüğü üzere, FSEK’ nun 64.maddesi özel bir düzenleme getirerek, iştirak halindeki eser sahiplerinden birinin eserin alenileşmesinden sonra ölümü halinde kalan eser sahiplerine birliğe devam etmeme hakkı tanımış, ölenin mirasçılara ödenecek tazminat miktarında anlaşma sağlanamaması halinde bunun belirlenmesini mahkemeye bırakmıştır. Bu durumda mahkemece FSEK’ nun 64.maddesindeki özel düzenleme uyarınca yargılama yapılarak sonucuna göre bir hüküm tesis edilmesi gerekirken, talebin eda hükmü içermediğinden bahisle davanın reddine karar verilmiş olması hatalı olmuş ve kararın açıklanan nedenle davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir”. Yargıtay 11. HD., 2007/10264 E., 2008/1136K., K. T. 05.02.2008, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2007-10264-k-2008-1136-t-05-02-2008>, (erişim tarihi: 24.03.2022)

¹⁰¹ FSEK m. 9 “Birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse, bunlardan her biri vücuda getirdiği kısmın sahibi sayılır. Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, eseri birlikte vücuda getirenlerden her biri bütün eserin değiştirilmesi veya yayımlanması için diğerlerinin iştirakini isteyebilir. Diğer taraf muhik bir sebep olmaksızın iştirak etmezse, mahkemece müsaade verilebilir. Aynı hüküm mali hakların kullanılmasında da uygulanır”.

¹⁰² Arslanlı, s. 72; Tekinalp, s. 139; Belgesay, s. 38.

¹⁰³ Güneş, s. 117-118. “Eğer birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse ve her kısım ayrı bir kimse tarafından meydana getirilmişe müşterek eser sahipliğinden söz edilebilir. Bunun şartlarını birden fazla kısımlardan meydana gelen bir fikir veya sanat eserinin varlığı, bu eserin her kısmının bağımsız bir varlığa sahip olması ve ayrı ayrı kimseler tarafından meydana getirilmesi şeklinde sıralayabilir. Bağımsız kısımlardan anlaşılması gereken husus her bölümün ayrı olarak maddi biçimde değerlendirilme imkânının mevcut olmasıdır. FSEK. nun 9. maddesi hükmüne göre eseri birlikte vücuda getirenlerden her biri bütün eserin yayınlanması için diğerlerinin iştirakini isteyebilir. Diğer taraf haklı bir sebep olmaksızın iştirak etmezse mahkemece müsaade verilebilir. Aynı hüküm mali hakların kullanılmasında da uygulanır”. Yargıtay 4. HD, 1987/9793 E., 1988/3227 K., 29.03.1988 K.T. (erişim tarihi: 24.03.2022)

Müşterek eser sahipliğinin unsurlarını dört başlık altında toplayabiliriz. Eser sahibinin birden fazla olması, ortak eseri oluşturan kısımların sahibi tarafından münferiden meydana getirilmesi, eseri oluşturan unsurlar iradi olarak bir araya getirilmiş olması ve son olarak eser nitelik kaybına uğramadan eserin parçalara ayrılabilir olmasıdır. Eserin her bir bölümü ayrı olarak iktisadi biçimde değerlendirilebilmelidir¹⁰⁴. Eser sahibi eserdeki kendi kısmı ile ilgili değişiklikleri diğer eser sahiplerinin izni olmadan engelleyebilir, eserin müşterek kısımlarına ilişkin yetkilerini ise diğer eser sahiplerine de danışarak kullanabilir. Burada TMK'nın paylı mülkiyete ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır¹⁰⁵. Müşterek eserde koruma süresi her kısmın eser sahibi hakkında ayrı ayrı uygulanacaktır¹⁰⁶.

Eser üzerinde adın belirtilmesi yetkisi münhasıran eser sahibine ait olup manevi haklardandır. Eser sahibi isterse adını kullanır isterse müstear ad kullanır yahut adını hiç belirtmeyerek umuma arz edebilir veya yayımlayabilir¹⁰⁷. Eser sahibinin eseri üzerinde adını belirtmiş ve belirtmemiş olması durumlarını ayrı ayrı düzenleyen iki karine bulunmaktadır. Eser sahibinin eser üzerinde adını belirtmiş olmasına ilişkin karineyi m.11 hükmü düzenlemektedir¹⁰⁸.

Kanunun 12. maddesine göre yayımlanan bir eserin eser sahibi belli değilse eseri yayımlayan, yayımlayan kişi belli değilse çoğaltan eser sahibine ait mali ve manevi hakları kendi namına kullanabilir. Konferans ve temsillerde ise eser sahibin adı belli değilse konferansı veren veya temsili icra ettiren, eser sahibine ait hak ve yetkileri kullanacaktır. Kanunda sayılmış olan bu kişiler dış ilişkide üçüncü kişilere karşı eser sahibi konumundadır. Bu kişilerin eser sahibini araştırma yükümlülüğü olmadığı gibi biliyorlar ise de eser sahibini açıklama zorunlulukları yoktur ki keza sahibinin adı belirtilmeyen eserlerde genellikle adının belirtilmemesi durumdan eser sahibinin bir çıkarı olduğu için adını belirtmemektedir¹⁰⁹. Eserinde adını belirt-

¹⁰⁴ Ateş, *Fikri Hukukta Eser*, s. 50-53. Yazar, müşterek eser kavramı yerine Fransız hukukunda da hâkim olan ortak eser kavramını kullanmayı tercih etmiştir.

¹⁰⁵ Tekinalp, s. 140; Atasoy, s. 37-38.

¹⁰⁶ Arslanlı, s. 73; Ateş, *Fikri Hukukta Eser*, s. 56.

¹⁰⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, s. 452; Arslanlı, s. 73.

¹⁰⁸ İlgili karinenin temel düzenleniş nedeni ise Bern Sözleşmesidir. Bern Sözleşmesi m. 15'de yer alan düzenlemeye uygun olarak FSEK m.11 hükmü ihdas edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Öngören, s. 39. Eserin üzerinde eser sahibi olarak kimin adı belirtilmiş ise eserin sahibi o'dur. Burada öngörülen adı bir karine olup eser sahibinin tanınmış takma adını veya rumuzunu kullanması durumunda da aksi ispat edilinceye kadar eser sahibi olduğu kabul edilir. Umumi yerlerde veya radyo aracılığıyla verilen konferans ve temsillerde de eser sahibi olarak adı belirtilen ve tanıtılan kişi aksi ispat edilinceye kadar eser sahibi sayılır. Eğer konferans veya temsilde daha önceden başka bir kişi eser sahibi olarak belirtilmişse eserin ilk umuma arzında zikredilen kişi eser sahibi sayılır. Bkz. Ayiter, s. 104-105. Karinenin uygulanabilmesi için eserin yayımlanmış olması ve eser sahibinin adı veya müstearının eser nüshasında ya da güzel sanat eserinin üzerinde belirtilmiş olması gerekir. Bkz. Ateş, *Eser Sahipliği*, s. 439

¹⁰⁹ Arslanlı, s. 75; Erel., s. 84; Baygın, s. 172.

memiş olan yahut tanınmamış müstear ad kullanan eser sahibi, m.15/III uyarınca gerçek eser sahibi olduğunun tespitini mahkemeden isteyebilir¹¹⁰.

Kanuna göre, yetkili kişiler ile asıl hak sahipleri arasındaki ilişkilere, aksi kararlaştırılmamışsa, adi vekalet hükümleri uygulanır. (FSEK m.12/III) Erel'e göre, vekalet dışında bu ilişkiye hizmet, istisna veya yayım sözleşmesi hükümleri de uygulanabilir. Hangi sözleşme akdedilmiş olursa olsun ayrıca bu kişilerin üçüncü kişiler arasındaki ilişkisinde vasıtalı temsil yetkisi veya inanç sözleşmesinin varlığı da gerekmektedir¹¹¹.

IV. YAPAY ZEKANIN ESER SAHİPLİĞİ VE KORUNMASI

A. Görüşler

1. Romantik Okul

Yapay zekâ teknolojileri vasıtasıyla meydan getirilen fikri ürünlerin tabi olacağı hukuki rejim hususunda 3 farklı temel görüş mevcuttur¹¹². Romantik okul olarak adlandırılan ilk görüşe göre yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlerin, insanlara atfedilen orijinal bir eser meydana getirme niteliğini taşıması nedeniyle güncel fikri haklar hukuku korumasından istifade edemeyecek ve bu ürünler kamu malı olarak kabul edilecektir¹¹³. Nitekim Uluslararası Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği (The International Association for the Protection of Intellectual Property) tarafından üretim sürecinde insan müdahalesi olmayıp sadece yapay zekâ tarafından üretilen ürünlerin telif hakkı ile korunmaması yönünde karar alınmıştır¹¹⁴. Hukukumuzda da bizzat bilgisayar veya yapay zekâ tarafından meydan getirilen fikri ürünlerin eser olarak korunamayacağı ifade edilmektedir¹¹⁵. Yine ABD Telif Ofisi (The US Copyright Office) yapay zekânın ürettiği fikri ürünlerin telif korumasına sahip olamayacağına karar vermiştir¹¹⁶.

¹¹⁰ Yarsuvat, s. 90; Erel., s. 85.

¹¹¹ Erel, s. 85; Arslanlı, s. 75.

¹¹² Rosa M Ballardini/ Kan He/ Temu Roos, *AI-Generated Content: Authorship And Inventorship in the Age of Artificial Intelligence*, Taina Pihlajarinne, Juha Vesala, Olli Hokkila (Eds.), Online Distribution Of Content in the EU, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, Yıl: 2019, s. 129 -134.

¹¹³ Yılmaztekin, s. 217-218; Portela, M. Iglesias/ Sharon Shamuilia/ Amanda Anderberg, *Intellectual Property and Artificial Intelligence- A literature review*, EUR 30017 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019, s. 14.

¹¹⁴ 2019 AIPPI WORLD CONGRESS, *Resolution: Copyright in Artificially Generated Works*, 15-18.08.2019, <https://aippi.org/event/2019-aippi-world-congress-london/> (erişim tarihi: 06.05.2022).

¹¹⁵ Tekinalp, s. 105; Öztan, s. 83.

¹¹⁶ Imagination Engines şirketinin geliştirdiği Creativity Machine adlı yapay zekânın ürettiği, bir tren yolunun iki boyutlu görselinden oluşan A Recent Entrance to Paradise isimli fikri ürünün eser olarak kabul edilmesi talebiyle yapılan başvuru hakkında detaylı bilgi için bkz. The US

Bu görüşün benimsenmesi halinde yapay zekâ teknolojileri geliştiren şirketler meydana getirilen fikri ürünlerden kazanç elde edemeyecek ve bu alanda yatırım yapmaktan vazgeçeceklerdir¹¹⁷.

2. Reformist Okul

Yapay zekânın meydana getirilen ve kanuni şartları taşıyan fikri ürünler üzerindeki yaratıcılığın tanınmasını savunan reformist okula göre ise bu ürünlerin eser olarak kabul edilmesi bu alanda yapılan çalışmaları teşvik edecektir¹¹⁸. Ancak bu görüşü savunanlar arasında hak sahibinin kim olacağı hususunda bir fikir birliği bulunmamaktadır. Görüşün taraftarlarından bazıları yapay zekâyı kişilik tanınarak hak sahibi olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir¹¹⁹. Bu şekilde insana mahsus yaratıcılık özelliğini sergileyebilen yapay zekânın ödüllendirilmesi amaçlanmaktadır¹²⁰. Burada eser sahipliğinden doğan hakların devredilebildiği, programcının yapay zekâyı kullanmaya devam etmesi halinde onun çalışması gibi düşünülerek programcının sui generis bir hak sahibi olduğu bir tasavvur söz konusudur¹²¹. Ancak belirtmek gerekir ki yapay zekâyı kişilik tanınsa bile telif hakkı korumasından sadece insanlar tarafından üretilen ürünlerin yararlanabileceği kabulü nedeniyle kişilik tanınması yapay zekânın eser sahibi olarak nitelendirilmesi için yeterli olmayacaktır¹²².

3. Modern Okul

Yapay zekânın eser sahipliği konusundaki üçüncü görüş ise yapay zekâ tarafından meydana getirilen fikri ürünler üzerindeki hak sahipliğinin ancak gerekli düzenlemeleri yapan gerçek kişilere verilebileceğini savunmakta olup modern okul olarak adlandırılmaktadır¹²³. Ancak modern hukuka dahil hukukçular arasında hak sahipliğinin kime tanınması gerektiği konusunda bir fikir birliği bulunmamakta, hak sahipliği hususunda çeşitli görüşler ileri sürülmektedir¹²⁴. İlk öne sürülen görüş yapay zekâyı, programcısının orijinal fikri tasavvurunun bir temsilcisi olarak görmekte ve kimin kullandığından bağımsız olarak programcının

Copyright Office, *A Recent Entrance to Paradise*, 14.02.2022, <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/a-recent-entrance-to-paradise.pdf> (erişim tarihi: 06.05.2022).

¹¹⁷ Gözübüyük, s. 69.

¹¹⁸ Abbott, s. 72; Yılmaztekin, s. 219.

¹¹⁹ Colin R. Davies, *An Evolutionary Step in Intellectual Property Rights – Artificial Intelligence and Intellectual Property*, Computer Law & Security Review, Cilt: 27, Sayı: 6, Yıl: 2011, s. 617.

¹²⁰ Yılmaztekin, s. 221; Chesterman, s. 834- 835.

¹²¹ Detaylı bilgi için bkz. Davies, s. 617 vd.

¹²² Güçlütürk/ Cankat s. 204; Kavita Bahoran, *AI-Generated Artworks: Challenging The Traditional Notions Of Copyright?*, Yüksek Lisans Tezi, Tilburg University, 2020, s. 35.

¹²³ Yılmaztekin, s. 232; Ballardini/ He / Roos, s. 133-134

¹²⁴ İleri sürülen görüşlerin detaylı bir incelemesi için bkz. Yılmaztekin, s. 232-252.

hak sahibi olması gerektiğini ifade etmektedir¹²⁵. Diğer bir görüş ise yapay zekâyı kullanan kişilerin eser sahibi olarak kabul edilmesi gerektiğini programcılarının sadece bir eser meydana getirme potansiyeli oluşturduğunu eser meydana getirmediğini savunmaktadır¹²⁶. Ortaya atılan bir diğer görüş ise Birleşik Krallıkta'daki Copyright, Designs and Patent Act (CDPA) m. 9/3'de bilgisayar tarafından üretilen eserlerde eserin yaratımı için gerekli düzenlemeleri yapan kişinin eser sahibi olacağı düzenlenmesinden yola çıkarak eserin meydana getirilmesinden izole edilmiş bir eser sahipliği ihdas edilmesi gerektiğini ifade etmektedir¹²⁷. Ancak bu görüş gerekli düzenlemeler ifadesinin muğlak olması, yapay zekânın tamamen otonom bir süreç yürüterek ürün meydana getirmesi halinde gerekli düzenlemeler kavramının eser sahibi olmayı engelleyecek şekilde yorumlanabileceği ve bu düzenleme sayesinde programcı veya kullanıcıların çok büyük bir eser grubu üzerinde hak iddia edebileceği gerekçeleriyle eleştirilmektedir¹²⁸. Modern okula dahil hukukçuların bir kısmı ise “work made for hire” doktrininin yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlere uygulanarak bir çözüm bulanabileceğini ifade etmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse; bu doktrin çalışan tarafından veya sipariş üzerine eser meydana getirilmesi halinde eser sahibinin, işveren veya iş sahibi olmasını düzenlemekte olup yapay zekânın çalışan veya yüklenici olarak kabul edilerek programcı, kullanıcı veya yapay zekâyı sahip aracın malikinin eser sahibi olabileceği savunulmaktadır¹²⁹.

Avrupa Birliği Adalet Divanı (Court Of Justice of The European Union) 2009 yılında Infopaq davasında verdiği kararında, bir fikri ürünün eser sayılabilmesi için eser sahibinin kendi fikri yaratımı olması gerektiğini kabul etmiştir¹³⁰. Belirlenen bu prensibin Bern sözleşmesinde öngörülen tüm eserler bakı-

¹²⁵ Dan Rosen, *A Common Law for the Ages of Intellectual Property*, University of Miami Law Review, Cilt: 38, Sayı: 5, Yıl: 1984, s. 804; DAVIS Randall, *Intellectual Property and Software: The Assumptions are Broken*, WIPO Worldwide Symposium On I The Intellectual Property Aspects Of Artificial Intelligence, Stanford University, California, 1991. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA259963.pdf>, (erişim tarihi: 19.03.2022), s. 4.

¹²⁶ Caen A. Dennis, *AI-Generated Fashion Designs: Who or What Owns the Goods?*, Fordham Intellectual Property Media and Entertainment Law Journal, Cilt: 30, Sayı: 2, 2020, s. 593-644

¹²⁷ Andres Guadamuz, *Do Androids Dream of Electric Copyright? Comparative Analysis of Originality in Artificial Intelligence Generated Works*, Intellectual Property Quarterly, Sayı:2, Yıl: 2017, s. 169 vd.; Türk hukukunda bağlantılı haklar kapsamında böyle bir düzenlemenin eklenmesi yönünde bir öneri için bkz. Yılmaztekin, s. 280-283.

¹²⁸ Güçlütürk/ Cankat, s. 206.

¹²⁹ Zorluel, s. 350-351; Yılmaztekin s. 243- 248; Shlomit Yanisky Ravid, *Generating Rembrandt: Artificial Intelligence, Copyright, and Accountability in the 3A Era — The Human-Like Authors Are Already Here — A New Model*, Michigan State Law Review, 2017, s. 718 vd.

¹³⁰ Dava medya takip ve analizi hizmeti sağlayan Infopaq International şirketinin hazırladığı haber özetlerinin eser sahiplerinin rızası olmaksızın kullanılmasının çoğaltma hakkını ihlal ettiğine ilişkindir. Detaylı bilgi için bkz. Court Of Justice of The European Union, *Case C-5/08, Infopaq*

mından geçerli olduğu kabul edilmiştir¹³¹. Dolayısıyla yapay zekâ teknolojileri kullanılarak meydana getirilen ürünlerin eser sahibi sadece insan olabilecektir. Yine ABAD tarafından verilen Painer davasına ilişkin kararda her ne kadar makine aracılığıyla oluşturulsa da eserin yaratılmasındaki 3 temel bölümü oluşturan fikrin yaratılması, fikrin icrası ve düzeltme aşamalarında insanın yaratıcılığını ortaya konulabileceği ifade edilmiştir¹³². Nitekim AB Komisyonu'nun 25 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan raporunda, her ne kadar yapay zekânın fikrin icrası aşamasında büyük rol oynadığı kabul edilmekteyse de insanın sonuca yönelik yaratıcı seçimler yapmasının mümkün olduğu belirtilmiştir¹³³. Çin'de görülen *Shenzhen Tencent Computer System Co., Ltd. v. Shanghai Yingxun Technology Co., Ltd.* davasında ise mahkeme Dreamwriter adlı yapay zekâ tarafından yazılan bir makalenin kendiliğinden değil davacının çalışanlarının düzenlemeleri ve seçimlerine göre şekillendiğini bu nedenle makalenin fikri hakların gerektirdiği koruma şartlarını yerine getirdiğini kabul etmiştir¹³⁴.

B. Kanaatimiz

Eser başlığı altında açıkladığımız gibi 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hukukumuzda bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için kanunda sayılan eser grupları arasında yer alma, cismani varlığı olan maddi şey üzerinde somutlaşmış olma, sahibinin hususiyetini taşıma ve fikri çaba ürünü olma zorunlu unsurlarına sahip olması gerekmektedir. Günümüzde yapay zekâ teknolojilerinin geldiği seviye göz önüne alındığında ilk iki şartın karşılanması hususunda herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Ancak yapay zekâ tarafından meydana getirilen fikri ürünlerin, insanlara atfedilen yaratıcılık, fikri çaba, üslup gibi özellikler üzerinden tanımlanan hususiyet unsuruna sahip olmadığından

International A/S v Danske Dagblades Forening, 16.07.2009, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-5/08> (erişim tarihi: 06.05.2022)

¹³¹ Infopaq, s. 48.

¹³² Serbest fotoğrafçı olan Eva-Maria Painer'm fotoğrafını çektiği bir çocuğun kaybolması üzerine bulunması amacıyla ve bulunduktan sonra haberlerde onun izni alınmadan Painer'a ait fotoğların kullanılmasına ilişkin dava hakkında detaylı bilgi için bkz. Court Of Justice of The European Union, *Case C-145/10, Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others*, 01.12.2011, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-145/10> (erişim tarihi: 06.05.2022)

¹³³ European Commission, *Trends and Developments of Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework*, 25.11.2020, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en> (erişim tarihi: 06.05.2022), s. 80.

¹³⁴ Dava Tencent şirketinin Dreamwriter isimli yapay zekâ zeka robotu tarafından yazılan bir makalenin Yingxun şirketi tarafından çoğaltıp yayılması nedeniyle Tencent şirketinin fikri haklarının ihlal edildiği iddiasıyla açılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. China Justice Observer, *Chinese Court Backs Copyrights for AI-Created Works*, 30.10.2020, <https://www.chinajusticeobserver.com/a/chinese-court-backs-copyrights-for-ai-created-works> (erişim tarihi: 06.05.2022)

kanun kapsamında eser sayılmayacaktır¹³⁵. Ancak yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlerin üretim sürecine dahil olmuş bir gerçek kişinin hususiyetini yansıtır olabileceği veya kanuni bir düzenlemenin o ürünün eser sahipliği bağlantısını özel olarak düzenlemiş olabileceğinden bu durumun sadece yapay zekânın eser sahibi olmasını engelleyeceği, doğrudan yapay zekâ tarafından üretilen hiçbir ürünün eser olmadığı sonucunu doğurmayacağı doktrinde ifade edilmektedir¹³⁶. Yine yapay zekâyı bir malvarlığı olarak gören görüş uyarınca yapay zekânın mülkiyetine sahip olan kişinin yapay zekâyı ait ürünlere ve bunların telif haklarına da sahip olacağı kabul edilerek eser sahipliği sorununun çözüme kavuşturulabileceği belirtilmektedir¹³⁷.

Doktrinde FSEK m.11 ve 12’de düzenlenen karinelerin mevcut sistemde yapay zekâ tarafından üretilen ürünleri ortaya koyan (yapay zekâ) belli olduğu için ve daha önemlisi ortada FSEK kapsamında bir eser bulunmadığı için bu düzenlemeler yapay zekâ tarafından üretilen ürünler için uygulama alanı bulmayacağı ifade edilmektedir¹³⁸. Yine “work made for hire” görüşünün FSEK m. 18/2’de işçiler tarafından üretilen eserlerin eser sahipliğinin işçilere ait olduğu ancak sadece mali hakları kullanma yetkisinin çalıştırana ait olabileceğinin kabul edilmesi nedeniyle kabul edilemeyeceği haklı olarak belirtilmektedir¹³⁹.

Yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlerin mevcut düzenlemeler kapsamında korunamayacak olup yapay zekânın ürettiği ürünlerin eser niteliği ve sahipliği konusunda yeni bir rejime ihtiyaç vardır. Yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlere eser niteliği tanınması şüphesiz bu alanda yapılan yatırımların artmasını, çalışmaların teşvik edilmesini ve yapay zekâ alanındaki gelişmelerin çok daha ileri safhalara taşınmasını sağlayacaktır. Bu nedenle doktrinde de ifade edildiği gibi kanımızca yakınlık ve yatırım yaklaşımları bir diğerine tercih edilmek yerine her iki görüş bağdaştırılarak en adil çözüme ulaşılabilecektir. Yakınlık yaklaşımı meydana getirilen eserle en yakın gerçek veya tüzel kişinin hak sahibi olması gerektiğini savunurken, yatırım yaklaşımı eserin yaratımı için gerekli hazırlıkları yapan gerçek veya tüzel kişinin hak sahibi olması gerektiğini ifade etmektedir¹⁴⁰. Bu bağlamda eser sahip-

¹³⁵ Zorluel, s. 319; Tekinalp, s. 113; Güçlütürk/ Cankat, s. 212.

¹³⁶ Güçlütürk/ Cankat, s. 209. AB Komisyonunun 2020 yılındaki raporunda benzer şekilde yapay zekâ destekli ürünlerin eser tanımına uyabileceği ve bunlara koruma sağlanabileceği belirtilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. European Commission, *Trends and Developments of Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework*, 25.11.2020, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en> (erişim tarihi: 06.05.2022).

¹³⁷ Yanisky-Ravid, s. 689 vd.; Ersoy, s. 69.

¹³⁸ Kaynak Balta, s. 97; Zorluel, s. 348- 349; Güçlütürk/ Cankat, s. 213.

¹³⁹ Güçlütürk/ Cankat, s. 217; Zorluel, s. 350- 351.

¹⁴⁰ Bu yaklaşımlar Uluslararası Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği (International Association

liği, tıpkı sinema eserlerinde tüm süreci yönlendiren yönetmen gibi yapay zekâ teknolojileriyle fikri ürün meydana getirme projesini yöneten kişi veya kişilere tanınarak yakınlık yaklaşımı benimsenmelidir¹⁴¹. Bu sayede tercihleri ile ürünün meydana getirilme sürecine en çok katkısı sağlayarak hususiyetini yansıtan kişi veya kişiler eser sahibi olarak korunacak ve ortaya çıkan ürünün üzerindeki etkinin ölçülememesi sebebiyle bir ürünün kanun kapsamında eser olarak korunmaması riski de ortadan kalkmaktadır¹⁴².

Yatırım yaklaşımı takip edilerek işveren sıfatıyla fikri ürünün yaratımı için gerekli hazırlıkları üstlenen kişilerin FSEK m. 18/II uyarınca mali hakları kulanmaya yetkili olduğu veya bir sözleşme ile hazırlıkları üstlenen yatırımcıların şartları varsa FSEK m. 80 kapsamında bağlantılı hak sahibi olabilecekleri kabul edilebilir¹⁴³. Müteşebbis kişiler bu maddeler bağlamında korunamıyorsa kanımızca Ek Madde 8’de veri tabanını oluşturan kişi yanında yatırımcı vasfını haiz olan veri tabanı yatırımcısına sağlanan inhisari nitelikli korumaya¹⁴⁴ benzer bir düzenleme getirilmelidir. Nitekim anılan madde ile maliyeti çok yüksek olan veri tabanlarına yatırım yapılmasını teşvik amacıyla veri tabanı yatırımcısına bazı haklar tanınarak sui generis bir koruma sağlanmıştır¹⁴⁵. Bilişim alanında yapılan yatırımların çok yüksek maliyetleri gerektirdiği göz önüne alındığında yapay zekâ alanında yatırım yapacak müteşebbis kişilere özel bir koruma sağlanması

for the Protection of Intellectual Property) tarafından yapılan ankete Birleşik Krallık Grubu’nun sunduğu yanıtta yer almakta olup detaylı bilgi için bkz. <https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx?objectId=5296>, (erişim tarihi: 24.03.2022)

¹⁴¹ Yılmaztekin, s. 281.

¹⁴² Güçlütürk/ Cankat, s. 218.

¹⁴³ Yılmaztekin, s. 281. AB Komisyonunun 2020 yılındaki raporunda da bağlantılı haklar yoluyla koruma sağlanabileceği ifade edilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. European Commission, *Trends and Developments of Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework*, 25.11.2020, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en> (erişim tarihi: 06.05.2022), s. 89 vd.

¹⁴⁴ EK Madde 8 düzenlemesi şöyledir: “Bir veri tabanının içeriğinin oluşturulmasına, doğrulanmasına veya sunumuna nitelik ve nicelik açısından esaslı bir nispet dahilinde yatırım yapan veri tabanı yapıcısı, ayrıca, veri tabanının içeriğinin önemli bir kısmının veya tamamının; a) Herhangi bir araç ile herhangi bir şekilde sürekli veya geçici olarak başka bir ortama aktarılması, b) Herhangi bir yolla dağıtılması, satılması, kiralanması veya topluma iletilmesi, Hususlarında bu Kanunda sayılan istisnalar ile kamu güvenliği, idarî ve yargı işlemlerinin gerektirdiği istisnalar dışında izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Veri tabanı yapıcısına sağlanan koruma aleniyet tarihinden itibaren onbeş yıldır. Veri tabanının içeriğinde esaslı bir değişiklik meydana getiren ve yeni bir yatırım gerektiren, nitelik ve nicelik açısından yapılan her türlü ekleme, çıkarma veya değişiklik sonucu bu yeni yatırımdan doğan veri tabanı kendi koruma koşullarına hak kazanır. Bu maddede tanımlanmış hakları ihlâl edenler hakkında bu Kanunun 72 nci maddesinin (3) numaralı bendi hükümleri uygulanır.”

¹⁴⁵ Tekinalp, s. 131-132; Sarı, s. 105. Yapay zeka tarafından meydana getirilen fikri ürünler üzerinde yapay zekaya esaslı bir nispet dahilinde yatırım yapan kişinin hak sahibi olarak tanınması yönünde bkz. Gözübüyük, s. 75- 76

zaruridir aksi takdirde hiçbir müteşebbis böylesi maliyetli ve riskli bir yatırım altına girmeyecektir. Halihazırda bağlantılı hakları karmaşık bir şekilde düzenlemiş olması nedeniyle eleştirilen kanunun 80. maddesine yeni fıkra eklenmesi yerine yapay zekâ tarafından fikri ürün meydana getirilebilmesi için gerekli hazırlıkları üstlenen kişilerin ek madde eklenmek suretiyle sui generis bir koruma sağlanması daha yerinde bir düzenleme olacaktır.

SONUÇ

Yapay zekâ teknolojilerinde yaşanan gelişmeler birçok sektörde etkisini göstermiştir. İnsanlar tarafından gerçekleştirilen birçok iş ve görevler yapay zekâ tarafından yapılmaya başlanır hale gelmiştir. Bu alanların başında ise fikri mülkiyet gelmektedir. Günümüzde yapay zekâ tarafından, insanların ürettiği eserlerden ayırt edilemeyen fikri ürünler üretilebilmektedir. Bu gelişmeler yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlerin FSEK kapsamında eser kabul edilip edilmeyeceği ve eser sahipliğinin tespiti üzerine yapılan tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Mevcut düzenlemeler ışığında eserin zorunlu unsurlarından biri olan hususiyetin insana özgü bir özellik olarak anlaşıldığı bu nedenle tamamen yapay zekâ tarafından üretilen ürünlerin bir insanın hususiyetini taşıyamaması ve fikri çaba ürünü olmaması nedeniyle eser olarak kabul edilemeyeceği ortadadır. Ancak yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlerin eser olarak korunmaması bu alanda yapılacak yatırımların ve çalışmaların sektöre uğramasına neden olacaktır. Bu nedenle yapay zekâ tarafından üretilen ürünlerin eser olarak korunmasına ilişkin yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Yapay zekâ tarafından meydana getirilen ürünlerin yaratım sürecini yöneten kişinin hususiyetini taşıdığı kabul edilerek eser sahibi olarak korunması sağlanabilecektir. Bu şekilde yapay zekâ projesini yöneten kişinin yaratıcılığı korunarak bu alandaki çalışmalar teşvik edilecektir. Yine yapay zekâ tarafından eser meydana getirilmesi için girişimde bulunan yatırımcı şartları var ise FSEK m. 18/II veya m. 80 kapsamında işveren sıfatıyla veya bağlantılı hak sahibi olarak korunacaktır. Anılan düzenlemeler uyarınca koruma sağlanamayan yatırımcılar ise veri tabanı yatırımcısını korumak için ihdas edilen EK Madde 8'e benzer bir düzenleme getirilerek eser sahibinin haiz olduğu korumadan istifade ettirilebilecektir. Bu yönde getirilecek bir düzenleme yapısı itibariyle karışık olan bağlantılı haklara ilişkin 80. maddeye fıkra eklenmesine göre kanımızca daha yerinde olacaktır. Böylece yapay zekâ teknolojileri kullanılarak fikri ürün meydana getirilmesine ilişkin çalışmalara yapılacak yatırımlar teşvik edilecek, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin önü açılacaktır.

KAYNAKÇA

- ABBOTT**, Ryan Benjamin, *The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and the Law*, Cambridge University Press, Guilford, 2020.
- ABUDUREYIMU**, Yılıyaer, *Karşılaştırmalı Örnekler Üzerinden Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması*, Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul, 2021.
- AKİPEK**, Jale/ **AKINTÜRK**, Turgut/ **ATEŞ**, Derya, *Türk Medenî Hukuku Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku*, Cilt: 1, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013.
- AKKURT**, Sinan Sami, *Yapay Zekânın Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukukî Sorumluluk*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt: 0, Sayı 13, Yıl: 2019, s. 39-59.
- ALPAYDIN**, Ethem, *Machine Learning: The New AI*, The MIT Press, Massachusetts, 2016.
- AMAZON**, *Alexa features* <https://www.amazon.com/b?ie=UTF8&node=21576558011> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- ANTALYA**, Osman Gökhan, *Eşya Hukuku*, Legal Yayınevi, Cilt:1, İstanbul, 2017.
- ARISTOTELES**, *Politika*, (çev. M. Tuncay), İstanbul, Remzi Kitabevi, 1993.
- ARSLANLI**, Halil, *Fikri Hukuk Dersleri II*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1954.
- ATASOY**, Evrim, *Birlikte Eser Sahipliği Kavramı, Türlerinin Birbirleri İle Olan Benzerlikleri ve Farklılıkları*, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, Sayı 2, 2013, s. 29-56.
- ATEŞ**, Mustafa, *Fikri Hukukta Eser Sahipliği*, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- ATEŞ**, Mustafa, *Fikri Hukukta Eser*, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, Mart 2007.
- AYİTER**, Nüşin, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972.
- BAHORAN**, Kavita, *AI-Generated Artworks: Challenging The Traditional Notions Of Copyright?*, Yüksek Lisans Tezi, Tilburg University, 2020.
- BAK**, Başak, *Medenî Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı:35, Yıl: 2018, s. 211-232.
- BALLARDİNİ**, Rosa Maria / **HE**, Kan/ **ROOS**, Temu, *AI-Generated Content: Authorship And Inventorship in the Age of Artificial Intelligence*, Taina Pihlajarinne, Juha Vesala, Olli Hokkila (Eds.), Online Distribution Of Content in the EU, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2019, s. 117-135.
- GÖZÜBÜYÜK**, Barış, *Yapay Zekanın Meydana Getirdiği Fikri Ürünlere İlişkin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Kırıkkale Hukuk Mecmuası, Sayı:1, Yıl: 2021, s. 54-81.
- BAYAMLIOĞLU**, Emre, *Akıllı Yazılımlar ve Hukuki Statüsü: Yapay Zekâ ve Kişilik Üzerine Bir Deneme*, Uğur Alacakaptan'a Armağan, İstanbul, 2008.
- BAYGIN**, Cem, *Fikri Hukukta Yaratıcı Eser Sahibi ve Eser Üzerindeki Mali Hakları Kullanmaya Kanunen Yetkili Sayılan Kişiler*, Ömer Teoman'a 55. Yaş günü Armağanı Cilt I, Beta Yayınevi, İstanbul, 2002.

- BELGESAY**, Mustafa Reşit, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi*, M. Sıralar Matbaası, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:652, İstanbul,1956.
- BENLİ**, Erman / **ŞENEL** Gayenur, *Yapay Zekâ ve Haksız Fiil Hukuku*, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı: 2, 2020, s. 296-336.
- BOZKURT YÜKSEL**, Armağan Ebru, *Yapay Zekânın Buluşlarının Patentlenmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:11, 2018, s. 585-622
- BOZKURT YÜKSEL**, Armağan Ebru / **BAK**, Başak, *Yapay Zekâ, Fütürist Hukuk*, Aristo Yayinevi, İstanbul, 2018.
- BÜYÜK TÜRKÇE SÖZLÜK**, <https://sozluk.gov.tr/>, (erişim tarihi: 13.03.2022).
- BÜYÜKÖZKAN FEYZİOĞLU**, Gülçin, *Dijitalleşen Dünyada Yapay Zekâ*, Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ, Editörler: E. Eylem Aksoy Retornaz/ Osman Gazi Güçlütürk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- CHESTERMAN**, Simon, *Artificial Intelligence and the Limits of Legal Personality*, International & Comparative Law Quarterly, Cilt: 69, Sayı: 4, Yıl: 2020, s. 819-844.
- ÇEKİN**, Mesut Serdar, *Yapay Zekâ Teknolojilerinin Hukuki İşlem Teorisine Etkileri*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- ÇETİN**, Selin, *Yapay Zekâ ve Hukuk ile ilgili Güncel Tartışmalar; Yapay Zekâ Çağında Hukuk*, İstanbul, Ankara ve İzmir Baroları Çalıştay Raporu, 2019.
- CORNELL UNIVERSITY**, *Generating Sentences from a Continuous Space*, 19.11.2015, <https://arxiv.org/pdf/1511.06349.pdf> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION**, *Case C-5/08, Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening*, 16.07.2009, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-5/08> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION**, *Case C-145/10, Eva-Maria Painer v Standard Verlags GmbH and Others*, 01.12.2011, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?&num=C-145/10> (erişim tarihi: 06.05.2022)
- DAVIES**, Colin R., *An Evolutionary Step in Intellectual Property Rights – Artificial Intelligence and Intellectual Property*, Computer Law & Security Review, Cilt. 27, Sayı: 6, Yıl: 2011, s. 601-619.
- DAVIS**. Randall, *Intellectual Property and Software: The Assumptions are Broken*, WIPO Worldwide Symposium On I The Intellectual Property Aspects Of Artificial Intelligence, Stanford University, California, 1991. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA259963.pdf>, (erişim tarihi: 19.03.2022).
- DENNİS**, Caen A., *AI-Generated Fashion Designs: Who or What Owns the Goods?*, Fordham Intellectual Property Media and Entertainment Law Journal,, Cilt: 30, Sayı: 2, 2020, s. 593-644.
- DURAL**, Mustafa / **ÖĞÜZ**, Tufan, *Türk Özel Hukuku – Kişiler Hukuku*, Cilt: 2, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018.
- ELMAS**, Çetin, *Yapay Zekâ Uygulamaları*, Seçkin Yayınevi, İstanbul, 2018.
- EREL**, Şafak, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 3. bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.
- ERSOY**, Çağlar, *Robotlar; Yapay Zekâ ve Hukuk*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

- EUROPEAN COMMISSION**, *Trends and Developments of Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework*, 25.11.2020, <https://op.europa.eu/en/publication-detail//publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b01aa75ed71a1/language-en> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- EUROPEAN PARLIAMENT**, *Recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics* (2015/2013(INL)) 27.01.2017, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017_0005_EN.html, (erişim tarihi: 16.03.2022).
- EUROPEAN PARLIAMENT**, *Report On Intellectual Property Rights for The Development of Artificial Intelligence Technologies*, (2020/2015(INI)), 02.10.2020, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0176_EN.pdf, (erişim tarihi: 16.03.2022).
- FLOW MACHINES**, *Daddy's Car A Song Composed by Artificial Intelligence Created to Sound Like The Beatles*, 22.09.2016, <https://www.flow-machines.com/history/press/daddys-car-song-composed-artificial-intelligence-created-sound-like-beatles/> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- GENÇ ARIDEMİR**, Arzu, *Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2003.
- GÖNEN**, Coşkun, Eser, *Eserin Korunma Koşulları ve Bilgisayar Programlarının Eser Niteliği*, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 21, Yıl:2010, s. 39-54.
- GUADAMUZ**, Andres, *Do Androids Dream of Electric Copyright? Comparative Analysis of Originality in Artificial Intelligence Generated Works*, Intellectual Property Quarterly, Sayı: 2, Yıl: 2017, s. 169-186.
- GÜÇLÜTÜRK**, Osman Gazi / **CANKAT**, Rifat, *Yapay Zekâ ile Oluşturulan Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği Meselesi*, Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ, Editörler: E. Eylem Aksoy Retornaz/ Osman Gazi Güçlütürk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 195-222
- GÜNER**, Cemil, *Yapay Zekânın Verdiği Zarardan Doğan Sözleşme Dışı Sorumluluğa Uygulanacak Hukuk*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt: 0, Sayı: 15, Yıl: 2020, s. 229-272.
- GÜNEŞ**, İlhami, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 3.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021.
- HIRSCH**, Ernst, *Hukuki Bakımdan Fikri Say*, 1.Cilt, (Çev. V. Çernis), Kenan Basımevi, İstanbul, 1942.
- IGLESIAS**, Portela, M. / **SHARON**, Shamuilia/ **AMANDA**, Anderberg, *Intellectual Property and Artificial Intelligence- A literature review*, EUR 30017 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019.
- KAPANCI**, Kadir Berk, *Özel Hukuk Perspektifinden Bir Değerlendirme: Yapay Zekâ ve Haksız Fiil Sorumluluğu*, Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ, Editörler: E. Eylem Aksoy Retornaz/ Osman Gazi Güçlütürk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 127- 193.
- KARA KILIÇARSLAN**, Seda, *Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar*, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Sayı: 2, 2019, s. 363-389.

- LETHAL AWS**, *What are lethal autonomous weapons?*, <https://autonomousweapons.org/> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- LOCKE**, John, *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme: Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni, Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme*, (çev. F. Bakırcı), 2. Basım, Ebabel Yayınları, Ankara, 2012.
- MCCARTHY**, John / **MINSKY**, Marvin L. / **ROCHESTER**, Nathaniel / **SHANNON**, Claude E., *A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*, 1955, <http://www-formal.stanford.edu/jmc/history/dartmouth/dartmouth.html> (erişim tarihi: 13.03.2022).
- MCCARTHY**, John, *What is artificial intelligence?*, 2007, <http://jmc.stanford.edu/articles/whatisai.html> (erişim tarihi: 13.03.2022)
- NEMUTLU**, İbrahim Berat, *Yapay Zekânın Patent Hukukuna Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, 2021.
- NİLSSON OKUTAN**, Gül, *Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Tüzel Kişinin Eser Sahipliği Sorunu*, Uğur ALACAKAPTAN'a Armağan Cilt II, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.
- NİLSSON**, Nils J., *The Quest for Artificial Intelligence: A History of Ideas and Achievements*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.
- OĞUZMAN**, M. Kemal / **SELİÇİ**, Özer / **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe, *Eşya Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017.
- ÖNGÖREN**, Gürsel, *Müzik Eseri Sahiplerinin Manevi Hakları*, Legal Fikir ve Sınai Haklar Dergisi, Cilt 5, Sayı 17, 2009, s. 27-43.
- ÖZTAN**, Fırat, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.
- ÖZTRAK**, İlhan, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*, 1.Baskı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1971.
- ROBOTICS OPEN LETTER**, Open Letter to the European Commission: Artificial Intelligence and Robotics, 2017, <http://www.robotics-openletter.eu/>, (erişim tarihi: 06.03.2022).
- ROSEN**, Dan, *A Common Law for the Ages of Intellectual Property*, University of Miami Law Review, Cilt: 38, Sayı: 5, Yıl: 1984, s. 769-828.
- RUSSELL**, Stuart J. / **NORVIG**, Peter: *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, Pearson Series, New Jersey, 2021.
- SARI**, Onur, *Yapay Zekânın Türk Fikri Mülkiyet Hukukuna Göre Korunması*, İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 2020, s. 53-116.
- SAY**, Cem, *50 Soruda Yapay Zekâ*, Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2. Basım, İstanbul, 2021.
- SOLUM**, Lawrence B., *Legal Personhood of Artificial Intelligence*, North Carolina Law Review, Cilt:70, Sayı: 4, 1992, s. 1231-1287.
- TEKİNALP**, Ünal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Değiştirilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004.

- THE NEXT REMBRANDT**, <https://www.nextrembrandt.com>, (erişim tarihi: 13.03.2022).
- THE US COPYRIGHT OFFICE**, *A Recent Entrance to Paradise*, 14.02.2022, <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/a-recent-entrance-to-paradise.pdf> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- TOSUN**, Yalçın, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, 1.Baskı, 12 Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- TURING**, Alan M., *Computing Machinery and Intelligence*, Mind, Cilt: 59, Sayı: 236, Yıl: 1950, s. 433-460.
- ÜNSAL**, Burçak, *Yapay Zekâ, Robotlar, Hukuki Düzenlemeler*, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 93, Sayı:4, Yıl: 2019, s. 64-73.
- WIRED**, *IBM Watson is ready to take on the cybercriminals*, <https://www.wired.co.uk/article/ibm-watson-artificial-intelligence> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- YANISKY RAVID**, Shlomit, *Generating Rembrandt: Artificial Intelligence, Copyright, and Accountability in the 3A Era — The Human-Like Authors Are Already Here — A New Model*, Michigan State Law Review, 2017.
- YARSUVAT**, Duygun, *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları*, 2.Baskı, Güryay Matbaacılık, İstanbul, 1984.
- YILMAZ**, Oğuz Gökhan, *Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı- Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek mi?*, Adalet Dergisi, Sayı: 66, 2021, s. 379-415.
- YILMAZTEKİN**, H. Kadir, *Yapay Zekânın Eser Sahipliği*, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2021.
- ZORLUEL**, Mustafa, *Yapay Zekâ ve Telif Hakkı*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 142, 2019, s. 305-356.
- 2019 AIPPI WORLD CONGRESS**, *Resolution: Copyright in Artificially Generated Works*, 15-18.08.2019, <https://aippi.org/event/2019-aippi-world-congress-london/> (erişim tarihi: 06.05.2022)